

Konieczność podejmowania wielu nowych wyzwań, rozwiązywania różnorodnych problemów społecznych i lokalnych spowodowała, że samorząd gminy Sabnie podjął decyzję o przygotowaniu „Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego gminy” na lata 2006 -2013. Opracowania, które określało będzie kierunki rozwoju, wskaże cele i możliwości zaangażowania środków z funduszy strukturalnych, krajowych i własnych oraz będzie narzędziem wspomagającym zarządzanie w gminie. Ma służyć mieszkańcom w podejmowaniu decyzji, które przyczynią się do rozwoju gospodarczego i podniesieniu standardów życia. Może być podstawą do opracowania programu rozwoju infrastruktury, edukacji czy budowania programu odnowy wsi.

Strategia powstawała w trakcie dyskusji, spotkań i warsztatów z udziałem mieszkańców, przedstawicieli samorządu, pracowników Urzędu Gminy i ekspertów zewnętrznych. Określono wizję i misję gminy oraz ustalono priorytety w krótkim i dłuższym okresie czasowym.

W materiale wykorzystano informacje udostępnione przez Urząd Gminy, a także informacje z rocznika statystycznego, spisu rolnego oraz opracowania dotyczące ochrony środowiska i historii regionu.

Wykorzystywano również opracowania dotyczące województwa takie jak:

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego,

Wojewódzki Program Rozwoju Regionu Mazowsza na lata 2001 -2006,

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego,

Oraz projekt Wojewódzkiego Programu Rozwoju Mazowsza na lata 2007-2013

Strategia obejmuje okres 2006 –2013 z podziałem na działania bardziej szczegółowe w latach 2006-2007 i o większym stopniu ogólności na dalsze lata.

Działania te spójne są z przyjętymi kierunkami w wieloletnich programach rozwoju regionalnego i Narodowych Planach Rozwoju na lata 2004-2006 i 2007 –2013.

Składa się z dwóch głównych części:

Pierwsza służy ocenie stanu aktualnego, charakteryzuje posiadane zasoby i potencjał. Zakończona jest analizą SWOT identyfikującą słabe i mocne strony gminy oraz istniejące zagrożenia i szanse na rozwój. Daje obraz wyjściowy, który jest bazą do planowania przyszłych działań.

W drugiej części przedstawiona została wizja i koncepcja rozwoju gminy. Określone zostały cele i priorytety działań, jakie mają być osiągnięte do roku 2013 i przyczynić się mają do poprawy warunków życia i rozwoju gospodarczego przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego.

Drugą część poświęcono też na program działań inwestycyjnych, jakie należy podjąć w ciągu dziewięciu lat, by osiągnąć zakładane cele strategiczne. Uwzględniono również potencjalne zewnętrzne źródła finansowania i możliwości pozyskania funduszy, jakie będą dostępne z Unii Europejskiej.

Strategię kończy koncepcja wdrażania i monitoringu przyjętych zadań.

WSTĘP

Opracowywanie Strategii zbiegło się w czasie z bardzo ważnym dla naszego kraju momencie, pierwszych miesiącach członkostwa w Unii Europejskiej. Wiązało się to z szeregiem poważnych wyzwań, nowych zadań i zmian, które objęły cały kraj. Dla gminy typowo rolniczej jaką jest gmina Sabnie stworzyły się nowe możliwości związane z wprowadzeniem w Polsce mechanizmów Wspólnej Polityki Rolnej oraz realizacji dwóch kluczowych programów: Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Sektorowego Programu Operacyjnego - Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich. Ponadto pojawiły się inne instrumenty wsparcia jak SPO – Wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw, SPO – Rozwój zasobów ludzkich i Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Aby wykorzystać te możliwości konieczne staje się nowe podejście do kwestii planowania i programowania rozwoju. Już nie wystarcza planowanie jedynie na okresy 12 miesięczne. Trzeba podejmować decyzje długofalowe, które obejmują więcej niż jedną kadencję Rady Gminy. Wiąże się to z większą odpowiedzialnością, za podejmowane decyzje i koniecznością kompleksowego myślenia strategicznego.

Takie podejście pozwala określać kierunki działania w długiej perspektywie czasowej i stwarza dogodniejsze warunki inwestorom i ułatwia im podejmować decyzje gospodarcze. . Tworzy więc stabilne środowisko dla podejmowania długookresowych decyzji.

Ponadto gmina ma możliwości planowania nie tylko inwestycji infrastrukturalnych, które są głównymi, a właściwie jedynymi działaniami podejmowanymi w ostatnich latach. Może również podejmować decyzje o nowych zadaniach, które przyczynią się w przyszłości do rozwoju gminy, a związanych z turystyką wiejską, edukacją i kulturą wykorzystując źródła finansowania jakimi są Program Odnowy Wsi i LEADER.

Nie należy jednak takiego dokumentu traktować jako raz na zawsze zamkniętego zbioru wskazań i recept, a raczej jako elastyczny drogowskaz, podlegający modyfikacjom i adaptacjom, w zależności od pojawiających się nowych możliwości i potrzeb rozwojowych. Opracowywanie strategii rozwojowych jest szczególnie istotne w kontekście naszego członkostwa w Unii Europejskiej. Posiadanie strategii jest bowiem w UE podstawowym warunkiem ubiegania się o środki z Funduszy Strukturalnych. Podobne kryterium będzie stosowane wobec ubiegających się o środki z pożyczki Banku Światowego na aktywizację obszarów wiejskich.

Jak więc widać posiadanie strategii to nie jest biurokratyczny wymysł, lecz fundamentalny instrument planistyczny, pozwalający także ubiegać się o zagraniczne środki pomocowe.

I. OBSZAR, POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I WARUNKI PRZYRODNICZE

Położenie gminy Sabnie na tle sąsiednich gmin powiatu sokołowskiego

Gmina Sabnie leży we wschodniej części Polski, w województwie mazowieckim i jest jedną z ośmiu gmin powiatu sokołowskiego. Od zachodu graniczy z gminą Sokółów Podlaski, od północy z gminami Kosów Lacki i Sterdyń, od wschodu z gminami Jabłonna Lacka i Repki. Zajmuje obszar 108 km² co stanowi 9,5% powierzchni powiatu sokołowskiego i pod względem wielkości powierzchni plasuje się wśród gmin powiatu na ostatnim miejscu. Największe gminy powiatu to Kosów Lacki – 200 km² i Repki – 169 km², a dorównujące powierzchnią gminie Sabnie to gminy: Ceranów – 111 km² i Bielany – 110 km².

Gmina położona jest 11 km od Sokołowa Podlaskiego, 41 km od Siedlec i 100 km od Warszawy. W skład administracyjny wchodzi 20 sołectw i są to:

1. Chmielnik	11. Nieciecz Dwór
2. Grodzisk	12. Nieciecz Włościańska
3. Hilarów	13. Niewiadoma
4. Hołowienki Kolonia	14. Sabnie
5. Hołowienki	15. Stasin
6. Kostki – Pieńki	16. Suchodół

7. Kupientyn Kolonia	17. Tchórznica Szlachecka
8. Kupientyn	18. Tchórznica Włosciańska
9. Kurowice	19. Wymysły
10. Kurowice Kolonia	20. Zembrów

Wybrane sołectwa w gminie Sabnie

Źródło: infofirma.pl

Klimat

Klimat występujący na tym terenie gminy Sabnie należy do obejmującej znaczną część kraju dzielnicy klimatycznej, nazwanej przez Romera dzielnicą klimatu Wielkich Dolin. Wyróżniają go cechy kontynentalne: długie lato i zima oraz krótkie, wiosna i jesień. W ciągu roku przeważają wiatry zachodnie. Przejściowy typ tutejszego klimatu odznacza się dużą zmiennością i znaczną amplitudą temperatur rocznych. Maksymalna temperatura to 31,4°C, a minimalna -24,8°C. Średnia temperatura roczna wynosi około 7,5°C a długość okresu wegetacyjnego przekracza 210 dni. Według rolniczo-klimatycznej rejonizacji Polski obszar gminy leży w zasięgu dzielnicy środkowej, która charakteryzuje się niskimi opadami wynoszącymi średnio 510,7mm w skali roku. Parowanie terenowe na obszarze gminy waha się na podobnym poziomie. Oznacza to, że nawet przy normalnych opadach może występować deficyt wody w glebie, ponieważ część wody opadowej bierze udział w odpływie powierzchniowym i wglębnym. W przebiegu rocznym opadów zaznacza się wyraźne maksimum lipcowe, najniższe opady występują w marcu i październiku. Mimo relatywnie wyższej ilości opadów rocznych w ostatnich latach, sumaryczny opad roczny jest mniejszy od średniej krajowej. Niskie sumy opadów i kurczące się zasoby wód roztopowych przy tendencji do zmniejszania się retencji śnieżnej oraz relatywnie wysokie parowanie terenowe powodują coraz mniejsze ilości wody dyspozycyjnej na terenie gminy.

Położenie i ukształtowanie terenu

Gmina leży w regionie geobotanicznym – na Wyżynie Środkowoeuropejskiej, Dział Bałtycki, Poddział Pas Wielkich Dolin, kraina Mazowiecko- Podlaska, dzielnicą Nizina Mazowiecko - Podlaska, Wysoczyzna Siedlecka.

Teren ukształtowany został przez lodowiec i wody polodowcowe. Powolny odpływ wód, wynikający z płaskości terenu przyczynił się do powstania torfowisk i zbiorników wodnych. Powolne wysychanie terenu i obniżanie się wód powierzchniowych przyczyniło się do wysychania torfowisk i zarastania zbiorników wodnych.

Wody

Ze względu na małe spadki i niedużą ilość opadów, przez teren gminy przepływa jedynie mała rzeka Cetynia, oraz niewielkie strumyki. Do obniżania się wód gruntowych przyczyniły się również melioracje, które zachwiały stosunkami wodnymi. Dlatego budowa zbiorników retencyjnych w Niewiadomej i Kupientynie będzie miała duże znaczenie dla poprawy stosunków wodnych. Najwyższe stany wody na Cetyni obserwowane są najczęściej w okresie wiosennym. Stany niskie występują głównie wczesnym latem, jesienią i zimą. Rzeka malowniczo meandruje i tworzy dobre warunki do rozwoju wielu gatunków roślin i małych zwierząt. Gmina leży w dorzeczu rzeki Bug.

Gleby

Gleby gminy Sabnie , podobnie jak gleby większej części Polski, wykształciły się na podłożu osadów czartorzędowych, głównie plejstoceńskich. Należą one do środkowoeuropejskiej strefy glebowej. Ich rozwój przebiegał w warunkach klimatu umiarkowanego. Charakterystyczne dla tej strefy są gleby biellicowe, pyłowe (pseudobiellicowe) i brunatne, które przeważają też na terenie gminy. Wytworzone one są z glin zawałowych lekkich oraz piasków leżących na glinach. Dla doliny rzeki Cetyni charakterystyczne są mady rzeczne, pochodzenia aluwialnego utworzone z piasków, glin, pyłów i ilów rzecznych oraz gleby hydromorficzne (glejowe wytworzone z torfów wysokich i niskich).

Gmina Sabnie posiada dobre gleby rolne, potwierdza to wskaźnik bonitacyjny gleb. W powiecie sokołowskim najlepsze gleby posiada gmina Sterdyń i Repki (odpowiednio wskaźniki 1,01 oraz 1,00), natomiast relatywnie najłabsze gmina.Ceranów i Kosów Lacki (odpowiednio wskaźniki 0,76 oraz 0,87). Wskaźnik bonitacyjny gminy Sabnie wynosi 0,98 i jest jedynie słabszy od wskaźników gmin Sterdyń i Repki, a równy wskaźnikowi dla gleb Sokołowa Podlaskiego.

Na terenie gminy Sabnie nie występują gleby I klasy bonitacyjnej, ale gleby II i III klasy stanowią 43% gruntów ornych. Słabsze gleby od IV do VI klasy zajmują 53% gruntów ornych.

Łąki są położone na glebach przeważnie mineralnych, choć ich część jest położona na glebach płytkich torfowych i murszowych. Rzeka Cetynia jest nieuregulowana, stąd w okresie roztopów i większych opadów letnich są zalewane użytki zielone.

Poniżej przedstawiono szczegółową tabelę zawierającą zestawienie gruntów według klas i ich udział procentowy w ogólnej powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych.

Tabela 1. Udział poszczególnych klas gruntów ornych i użytków zielonych

według klas bonitacyjnych /Dane wg gminy 2004 r./

Lp.	Grunty orne			Użytki zielone		
	Klasa bonit.	ha	%	Klasa bonit.	ha	%
1	II	33,24	0,5	II	13,1	1,0
3	IIIa	963,1	14,8	III	281,3	20,5
4	IIIb	1 793,0	27,7	IV	606,3	44,0
5	IVa	1 473,9	22,7	V	381,8	27,8
6	IVb	622,9	9,5	VI	79,7	5,8
7	V	880,3	13,6	VIP	12,8	0,9
8	VI	684,92	10,6	nieużytki	27,5	
9	VIR	38,3	0,6	inne	63,2	
RAZEM :		6 489,66	100	RAZEM :	1465,74	

Największy udział najlepszych gleb II klasy bonitacyjnej jest w sołectwach: Stasin, Kurowice i Wymysłów, a klasy III a i IIIb w sołectwach: Zembrów, Kurowice i Sabnie.

Najsłabsze gleby V i VI klasy bonitacyjnej występują na terenie Kupientyna, sołectwa Kostki – Pieńki, Hołowienek, Niecieczy Włociańskiej i Suchodołu Włociańskiego.

II. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Rys historyczny

Pierwsze ślady osadnictwa jak oceniają archeolodzy prowadzący badania na terenie gminy Sabnie pochodzą z VI w. Nad brzegiem Cetyni odkryto pozostałości grodu otoczonego wałami obronnymi i fosą. Wały zachowały się do dzisiaj i nazwane zostały Wałami Jadźwingowskimi. Badania prowadzono w Niewiadomej i w Grodzisku. Obecnie mała i wąska rzeka cetynia w tamtym okresie była znacznie większa. Jak oceniają archeolodzy była wielokrotnie szersza i spławna. W pobliżu grodu odkryto cmentarzysko, a w nim groby szkieletowe. Znalezione drobne przedmioty takie jak sprzączki, paciorki, kabłączki, pierścionki i przęśliki. Oszacowano, że przedmioty te pochodzą z XI – XII w.

Skąd wzięli się Jadźwingowie na tych terenach?

Byli jednym z pięciu głównych plemion należących do szczepu litewskiego. Pochodzili w terenów obecnego Rajgrodu, Augustowa i Suwałk (ziemia Olecka). Terenu niezbyt licznie zamieszkałego, porośniętego gęstą, trudno dostępną, zabagnioną puszcza. Pierwsze wzmianki o Jadźwingach pochodzą z kroniki Jana Długosza z 1043 roku, kiedy to opisuje udział Jadźwingów w walkach z Kazimierzem Odnowicielem. Walczyli przeciw Polakom wspólnie z Prusakami i Litwinami, którzy podobnie jak oni byli poganami. Osiedlali się w pasie lasów oddzielających Mazowsze od Rusi, na Podlasiu. Były to obszary ubogie rolniczo, co może być przyczyną ich częstego uczestnictwa w różnych wojnach i napadach na terenie Polski i Rusi. Znani byli z bitności, gwałtowności i dzikości. Na początku XIII wieku opanowali zamek nadbużny Drohiczyn. W 1243 roku wspierali z Litwinami Konrada Mazowieckiego przeciw Bolesławowi Wstydliwemu, a w 1244 roku również z Litwinami i Prusakami pomagali Świętopelkowi pomorskiemu przeciw Krzyżakom. W 1269 roku razem z Litwą najechali i złupili ziemie Kujawską, z której uprowadzili dużą ilość ludzi i stad bydła. Następnie w 1280 razem z Litwą napadli i złupili ziemie Lubelską, co wówczas stało się powodem wyprawy Leszka Czarnego na teren Podlasia. Prawie wszyscy Jadźwingowie uczestniczący wtedy w walkach zginęli. Częste niepokoje i walki wszczynane przez ten dziki lud, a także okres wprowadzania chrześcijaństwa spowodował, że stopniowo zostali wyparci z zajmowanych terenów przez Polaków i Krzyżaków na północy. Większość plenu została wybita, a ci którzy ocaleli chronili się na Litwie. Utrzymali się na Podlasiu do końca XIII wieku.

Polacy, którzy zamieszkiwali te tereny zajmowali się głównie rolnictwem i łowiectwem. Tereny były biedne, ziemie ubogie i porośnięte lasami co nie sprzyjało osadnictwu.

Przed rozbiorem teren gminy Sabnie wchodził w skład ziemi drohickej województwa podlaskiego. Do 1867 roku stanowił część składową powiatu siedleckiego.

W czasie powstania styczniowego stał się miejscem działania wielu „partii” powstańczych.

Upadek powstania styczniowego wzmógł politykę rusyfikacyjną na ziemiach polskich. Jednym z jej przejawów było dokonanie w 1867 r. nowego podziału Królestwa Polskiego na 10 guberni i 85 powiatów. Sabnie weszły wtedy w skład powiat sokołowskiego utworzonego 17.01.1867 roku wkrótce po powstaniu Guberni Siedleckiej z jej północnej części.

Gmina miała charakter rolniczy. Przemysł na jej terenie reprezentowały wówczas niewielkie zakłady przetwórstwa rolnego i cegielnie znajdujące się w majątkach ziemskich.

W 1905 r. po 40 letnim okresie spokoju jaki nastąpił po upadku powstania styczniowego doszło znów do masowych, antycarskich wystąpień, które objęły wszystkie grupy społeczeństwa polskiego. Wrzenie rewolucyjne ogarnęło również tereny powiatu

siedleckiego, szerząc się głównie na wsi, jako że przemysł na tym terenie rozwinięty był bardzo słabo. Podstawowymi formami walki w gminie były przede wszystkim strajki rolne robotników folwarcznych i wystąpienia polityczne.

Po wybuchu I wojny światowej działania wojenne objęły również tereny dzisiejszej gminy Sabnie.

Po odzyskaniu niepodległości tereny gminy znalazły się w województwie lubelskim i powiecie sokołowskim. Ustrój gmin wiejskich opierał się na „ukazie” rosyjskim o urządzeniu gmin wiejskich z dnia 2 marca (19 lutego) 1864 r. uzupełnionym później przez władze polskie „Dekretem o utworzeniu Rad Gminnych na obszarze b. Królestwa Kongresowego” z dnia 27 listopada 1918 r. W skład gmin wiejskich wchodziły wsie, osady, folwarki i kolonie. Ustawa o samorządzie gminnym z 1864 r. tworzyła również sołectwa składające się z jednej lub kilku wsi. Na podstawie „Przepisów wykonawczych do dekretu o utworzeniu Rad Gminnych” z dnia 5 grudnia 1918 r. powołane zostały do życia w 1919 r. we wszystkich gminach wiejskich Rady Gminne mające charakter gminnych organów kontrolujących. W gminach działały komisje takie jak: rewizyjna, finansowo-budżetowa, drogowa, opieki społecznej i sanitarna. Funkcję ustawodawczą sprawowało ogólne Zgromadzenie Gminne. Na czele gmin wiejskich stali wójtowie pełniący funkcje wykonawcze w Zarządach Gminnych. Kolejne lata nie przyniosły spokoju. Przez teren powiatu i gminy przechodziły dwukrotnie wojska radzieckie w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r

Okres międzywojenny jest to ważny okres dla Sabni, ponieważ nastąpił wtedy gorący okres odbudowy życia społeczno gospodarczego. Ponieważ nie było budynku szkoły, lekcje prowadzono w wynajętych izbach w domach u rolników. Tuż przed wybuchem II wojny światowej rozpoczęto budowę budynku szkolnego. Niestety powstała tylko jedna kondygnacja. Niemcy dokończyli inwestycję z przeznaczeniem na cele wojskowo – administracyjne.

Również w całym powiecie okres międzywojenny stał się niezwykle ważny dla odbudowy polskości i ożywienia gospodarczego. Tak jak w gminie rozpoczęła działalność szkoła podstawowa, w Sokołowie Podlaskim uruchomiono dwie szkoły średnie, a w tym gimnazjum. Powstały nowe organizacje i stowarzyszenia. Na terenie powiatu utworzono kółka rolnicze, które miały aż 46 oddziałów. Również ożywiły działalność organizacje młodzieżowe. W okresie międzywojennym było 28 kół Stowarzyszeń Młodzieży Wiejskiej i 13 kół Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej. Nastąpił też rozkwit spółdzielczości. Powstało 15 spółdzielczych stowarzyszeń spożywczych, 12 spółdzielni mleczarskich i piekarnie spółdzielcze oraz jedna spółdzielnia rolniczo-handlowa.

W kwietniu 1939 roku w wyniku reformy administracyjnej Sabnie przeszły na teren województwa warszawskiego.

W okresie II Wojny Światowej gmina znalazła się ponownie na obszarze działań wojennych. Przez cały okres okupacji działała silnie partyzantka. Oddziały AK miały dogodne warunki do ukrywania się w lasach. Mieszkańcy wsi wspierali ich dostarczając żywność i ukrywając partyzantów w swoich gospodarstwach. Niestety wiele osób wtedy zginęło rozstrzelanych przez Niemców lub wywiezionych do Treblinki. Kolejnych zniszczeń dokonał front, który przeszedł w 1944 roku. Niestety data wyzwolenia nie była końcem działań zbrojnych na terenie gminy i powiatu. Zaraz po wyzwoleniu powiatu nastąpiły masowe aresztowania żołnierzy AK. Dużo osób nie złożyło broni przechodząc do partyzantki z nadzieją na odzyskanie ‘wolnej Polski’. Aż do 1949 roku oddziały partyzanckie walczyły początkowo z

wojskiem polskim i radzieckim, a potem z milicją i oddziałami UB ukrywając się w lasach. W 1945 roku w gminie biwakowali żołnierze polscy i rosyjscy,

Mimo niespokojnych czasów w gminie ruszyła szkoła. Pierwszy powojenny rocznik liczył aż 300 osób.

Jeśli piszemy o historii gminy, nie sposób nie wspomnieć o sławnych ludziach jacy mieszkali na jej terenie.

Jedną z nich była **Helena Mniszek**. Urodziła się w 1880 roku w Kurczycach na Wołyniu. Do Sabni przyjechała w 1903 roku po śmierci męża Władysława Chyżyńskiego i zamieszkała w majątku rodziców. Jej ojcem był Michał Mniszek Tchórznicki, plenipotent hrabiego Męcińskiego, właściciela wielu dóbr na Ukrainie.

Wychodzi powtórnie za mąż w 1910 roku i opuszcza Sabnie by wrócić w 1940 roku. Umiera w 1943 roku i zostaje pochowana w Zembrowie w pobliżu kaplicy rodziny Trębickich przy grobie rodziny Mniszek - Tchórznickich

Helena Mniszek miała dwie córki Janinę i Marię z pierwszego małżeństwa oraz Irenę i Hannę z drugiego małżeństwa. Napisała 20 powieści, które zdobyły ogromną popularność. Jedną z najsłynniejszych jest „Trędowata” która doczekała się kilkunastu wydań i trzech ekranizacji, z czego dwie przed II wojna światową.

Z Sabni pochodził **Adolf Lortsch**, który po ukończeniu nauki przyjechał w 1903 roku do domu rodzinnego. Po śmierci ojca został rządcą majątku w Grodzisku i Kupientynie. Był właścicielem Groźnego, stolicy Czeczenii i pól naftowych. W okresie międzywojennym pełnił funkcję konsula honorowego Rzeczypospolitej Polskiej we Włoszech. Od 1931 roku mieszka w Warszawie. W 1940 roku zostaje aresztowany i rozstrzelany przez Niemców oskarżony o współpracę agenturalną w Anglii.

W Sabniach w 1939 roku urodził się **Tadeusz Kozłowski**, fizyk, profesor wykładający w Polsce i za granicą.

Flora

Główny zręb flory występującej na terenie gminy, podobnie jak flory całej Polski, znajduje się w obrębie państwa Holarktydy. Obszar ten leży w Krainie Mazowiecko-Podlaskiej. Współczesna szata roślinna występująca obecnie na terenie gminy zaczęła kształtować się od ustąpienia ostatniego lądolodu. Kolejne okresy klimatyczne sprzyjały wędrówkom różnych grup gatunków oraz warunkowały rozwój coraz to innych formacji roślinnych. Aktualny obraz szaty roślinnej gminy jest nie tylko wyrazem właściwości środowiska przyrodniczego, lecz i wynikiem trwającej od kilku tysięcy lat działalności człowieka. W odległej przeszłości cały ten obszar pokrywały lasy. W pierwotnym krajobrazie roślinnym gminy przeważały grądy, wielowarstwowe lasy liściaste grabowo-lipowo-dębowe z bujnym runem i podszyciem. Lasy grądowe ze względu na zajmowane korzystne środowiska glebowe, zostały doszczętnie zniszczone. Nasadzenia w monokulturze spowodowały rosnący udział sosny.

Teren gminy będący w zasięgu Krainy Mazowiecko-Podlaskiej jest ubogi pod względem liczby gatunków drzew tworzących drzewostany. Lasy porastające na tym obszarze są typu mieszanego, gdzie znaczny udział mają gatunki liściaste. Obszar ten znajduje się poza naturalnym zasięgiem buka, jodły, świerka i jawora. Występuje dąb, buk, brzoza, olcha, jesion, osika, wierzba iwa. Średni wiek drzew znajdujących się pod nadzorem nadleśnictwa wynosi 54 lata. Głównymi gatunkami lasotwórczymi są tu: sosna zwyczajna, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, olsza czarna i brzoza brodawkowa. W wielu miejscach na terenie gminy spotkać można często wśród pól zagajniki sosnowe oraz laski brzozowe. Są to zbiorowiska powstałe na skutek zalesień porzuconych gruntów porolnych lub też w wyniku naturalnej sukcesji lasu na nieużytkach.

Na terenie gminy 11,4 % powierzchni zajmują lasy będące własnością państwa i lasy prywatne.

Łąki stanowią 10,8% powierzchni użytków rolnych. Roślinność porastająca te tereny ulega powolnym zmianom, co spowodowane jest wycinkom w lasach, zmianą użytkowania gruntów, powolnym osuszaniem terenów i zanieczyszczaniem środowiska. Na terenie gminy zachowały się naturalne ekosystemy wodne i torfowiskowo – bagienne z licznymi cennymi gatunkami roślin.

Na łąkach i pastwiskach podmokłych występuje szereg traw, ziół oraz roślin chronionych takich jak: wiązówka błotna i bodziszek błotny, kozłek lekarski, trzęślica modra, ostrożeń łąkowy, jaskry, rdesty, skrzypy, koniczyny. Spotkać można też tymotkę łąkową, wyczyńca łąkowego, bodziszka błotnego, przetacznika. Pięknie kwitną chabry łąkowe, niezapominajki, krwiściąg lekarski.

Wzdłuż rzeki Cetyni i wokół małych zbiorników wodnych rośnie pałka wąsko i szerokolistna, pływacz zwyczajny, żabiściek pływający, mięta nadwodna, oczeret jeziorny, babka wodna i rzęsa. Z drzew spotkać można wierzbę szarą i olszę czarną, brzozę i lipę.

Na uwagę zasługują takie rośliny jak: trzęślica modra należąca do gatunku zagrożonego na terenie całego kraju i ostrożeń łąkowy zagrożony na Mazowszu i południu Podlasia, znajdujący się na czerwonej liście roślin zagrożonych wymarciem.

Ponadto występują inne rzadkie i chronione rośliny: goździk pyszny i storczyki – stoplamek krwisty i szerokolistny, objęte całkowitą ochroną oraz dziewięciornik błotny również znajdujący się na czerwonej liście roślin zagrożonych wymarciem na terenie Niziny Południowopodlaskiej.

Ponieważ gmina Sabnie jest gminą typowo rolniczą, aż 85,3 % obszaru zajmują tereny użytkowane rolniczo. Urozmaiceniem rolniczego krajobrazu gminy są też zarośla śródpolne złożone z tarniny, dzikich róż, głogów, jeżyn, brzozy, dzikiego bzu czarnego. Obecnie teren gminy to obszar o typowo rolniczym krajobrazie, w którym zdecydowanie przeważa roślinność antropogeniczna. Duże znaczenie dla kształtowania współczesnej flory gminy ma przede wszystkim intensyfikacja produkcji rolnej oraz rozwój osiedli i szlaków komunikacyjnych, które są bramami wypadowymi dla wielu obcych przybyszów przenikających wzdłuż drogi i innych szlaków na sąsiednie obszary. Stąd też flora synantropijna, tj. związana z siedliskami stworzonymi przez człowieka (np. pola, ogrody, nieużytki, drogi, podwórza, śmietniki) ma istotny udział i aktualnie odgrywa dużą rolę w całej florze na terenie gminy. Do roślinności synantropijnej należą takie pospolite gatunki roślin jak: komosa biała, rdest ptasi, uczep, babka, pokrzywa, bielun, łopian, lulek czarny, konopie. Rośliny synantropijne cechuje duża ekspansywność i żywotność. Wciąż przybywają nowe gatunki roślin, które z czasem wypierają ze swych naturalnych siedlisk gatunki rodzimej flory.

Fauna

Podobnie jak roślinność również fauna gminy uległa poważnym przekształceniom na skutek działalności człowieka. Dotyczy to zwłaszcza wytopionych od dawna dużych gatunków ssaków i ptaków. Ssaki występujące na terenie gminy to gatunki pospolite na całym obszarze Niżu Polskiego. Ssaki kopytne reprezentowane są przez sarnę, jelenia i łosia. Z ssaków drapieżnych spotkać można na tym terenie lisa, kunę domową, tchórza, łasicę. Ssaki owadożerne reprezentowane są przez jeża, kreta oraz ryjówki. Najlicniejszą grupę ssaków

stanowią gryzonie: mysz polna, nornik zwyczajny i nornik bury spotykane na polach i łąkach. Otwarte tereny zasiedla zając szarak. Spotkać tu można wreszcie dziki.

Dość bogata jest ornitofauna gminy. Mozaika pól, łąk, niewielkich lasów, kęp zarośli i zagajników stwarza dogodne warunki gniazdowania dla wielu gatunków drobnego ptactwa śpiewającego. Występują tu: krzyżówka, dzwonec, derkacz, szczygieł, kos, kwiczoł, świergotek łąkowy, zięba, bogatka, pliszka żółta, potrzos, dzięcioł, czajka i wiele innych. Tereny otwarte zamieszkują przedstawiciele kuraków – bażant i kuropatwa. Z ptaków drapieżnych zaobserwować tu można takie gatunki jak: myszołów zwyczajny, jastrząb gołębiarz. Bogata jest awifauna związana z osiedlami ludzkimi, czyli ptaki synantropijne. Można tu wymienić jaskółkę dymówkę, kopciuszka, sierpówkę, dzierlatkę, wróbla domowego i mazurka, kawkę, gawrona, srokę, szpaka, bociana białego.

Płazy i gady reprezentowane są przez takie gatunki jak: żaba trawna, żaba wodna, ropuchy szara i zielona, rzekotka, kumak nizinny, żaba śmieszka, traszka zwyczajna, jaszczurka zwinka, padalec, zaskroniec.

Najbardziej zróżnicowanym elementem fauny gminy są owady i inne bezkręgowce. One to swoją liczebnością przewyższają wszystkie inne gatunki zwierząt występujące na obszarze gminy. Mają także duże znaczenie gospodarcze na tym typowo rolniczym terenie. Najliczniej reprezentowane i najlepiej poznane są owady z rzędu muchówek, błonkówek, chrząszczy i motyli. Wśród motyli występują bielinki, rusałki, modraszki, osetnik, latolistek cytrynek.

W gminie zarejestrowano 1 pomnik przyrody.

III. LUDNOŚĆ GMINY

Gmina Sabnie, według stanu na 31 XII 2003 roku, liczyła ogółem 4117 osób, w tym kobiet 2054. Na 100 mężczyzn w gminie przypadało 99,6 kobiet. Udział ludności gminy w ogólnej liczbie ludności powiatu wyniósł w 2003 r. 7,05%.

Tabela 2. Ludność gminy w latach 2001– 2003 /wg GUS/

Lata	2001	2002	2003	% spadek liczby ludności
Liczba Ludności	4 244	4 179	4 117	3,0%
Liczba mężczyzn	2 111	2 084	2 063	2,3%
Liczba kobiet	2 133	2 095	2 054	3,7%

Tabela Dla porównania ludność w pozostałych gminach powiatu sokołowskiego w 2003 roku /wg GUS/

Gmina	Ludność	Mężczyźni	Kobiety	Gęstość zaludnienia
Bielany	4 006	2 032	1 947	36,4
Ceranów	2 648	1 350	1 298	23,6
Jabłonna Lacka	5 206	2 501	2 705	34,9
Kosów Lacki	6 931	3 485	3 446	34,6
Repki	6 027	3 024	3 003	35,7
Sokołów Podlaski	6 262	3 184	3 078	45,7
Sterdyń	4 749	2 377	2 372	36,5
Sabnie	4 117	2 063	2 054	38,1

Gęstość zaludnienia na obszarze gminy w 2003 r. wynosiła 38,1 osób/1km². Gmina Sabnie na tle powiatu jest szóstą gminą pod względem liczby ludności, a drugą pod względem gęstości zaludnienia. Jednak na tle województwa zarówno Sabnie jak i pozostałe gminy powiatu należą do słabo zaludnionych i plasują się daleko poniżej średniej wojewódzkiej. Dla porównania gęstość zaludnienia w powiecie sokołowskim wynosiła w 2003 r. 51,6 osób/1km² (z miastem Sokołów Podlaski), a województwo mazowieckie – 144 osób/1km². Im dalej od Warszawy i bardziej na wschód tym liczba ludności maleje.

Przyrost naturalny w gminie Sabnie w 2003r. mierzony w liczbach bezwzględnych był ujemny i wyniósł -37 osób (urodzeń było 25, a zgonów aż 62). Natomiast zawarto 30 małżeństw. Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym w gminie jest systematyczny spadek liczby ludności. Nie tylko więcej osób umiera niż się rodzi (w poprzednich latach przyrost naturalny był również ujemny i wyniósł w 2001 roku -25 osób, w 2002 roku -27 osób), ale także utrzymuje się ujemne saldo migracji wewnętrznej (-38 osób w 2002 roku i -27 w 2003 roku). Nie jest to przypadek odosobniony. Podobnie jest w pozostałych gminach powiatu. Dla porównania w całym powiecie saldo migracji wewnętrznej wynosiło -184.

We wszystkich gminach notuje się ujemny przyrost naturalny. Największy w gminie Jabłonna Lacka (-51 osób) i Sterdyń (-48 osób) i najmniejszy w gminie Repki (-6 osób) i gminie Bielany (-17 osób).

Zmniejszająca się liczba ludności będzie miała wpływ na decyzje co do przyszłości rozwoju gminy i podejmowania uchwał przez Radę Gminy o nowych inwestycjach.

Struktura wiekowa

Ludność gminy w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym w roku 2003 stanowiła 77,5% ogółu mieszkańców gminy (w tym: w wieku produkcyjnym było 54,8%, przedprodukcyjnym 22,7%), natomiast w wieku poprodukcyjnym 22,5%. Wielkości te są bardzo istotne z punktu widzenia możliwości tworzenia miejscowych rynków pracy. Liczba ludności gminy w wieku poprodukcyjnym w stosunku do 100 osób w wieku produkcyjnym w 2003 r. wynosiła 41 i jest wyższa od wskaźnika dla powiatu sokołowskiego (stosunek ten wynosił 33,6 do 100). Szczegóły dotyczące struktury ludności przedstawiają poniższe tabele oraz wykres.

Tabela 3. Ludność gminy Sabnie według ekonomicznych grup wieku w 2003 r.
/ dane wg GUS/

Wyszczególnienie	Gmina Sabnie		Powiat Sokółów Podlaski	
	Ludność	%		%
Ogółem	4 112	100	58 060	100
W tym w wieku:	934	22,7	13 885	23,5
Przedprodukcyjnym	2 253	54,8	33 214	57,2
Poprodukcyjnym	925	22,5	11 181	19,3

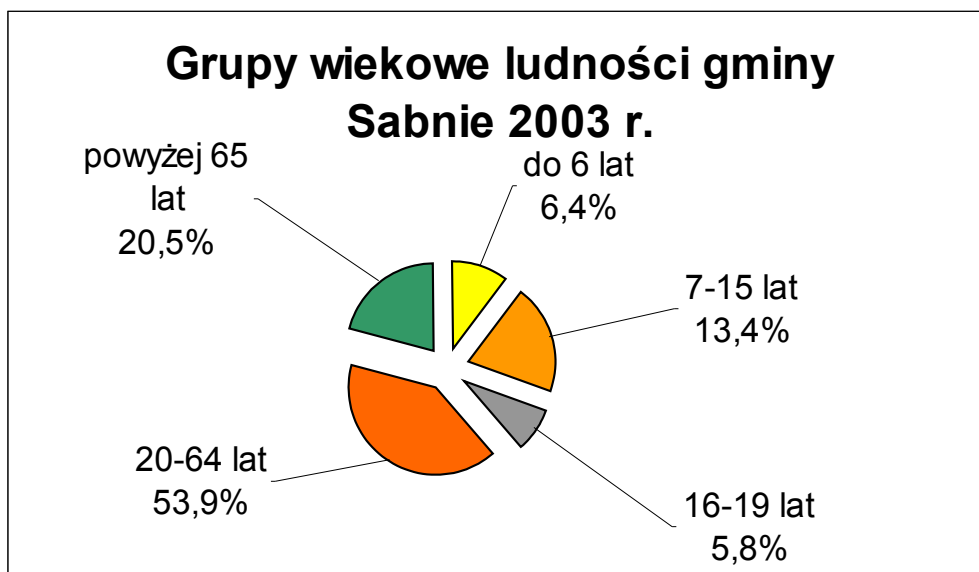
Tabela 4. Liczba ludności w gminie Sabnie według grup wiekowych
stan na dzień 31.XII.2003 r. /dane wg GUS/

Wiek (lata)	Razem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	4 117	2 063	2 054
do 6 lat	266	131	135
7-15 lat	552	267	285
16-19 lat	241	123	118
20-64 lat mężczyźni		1 177	
20-59 lat kobiety			951
pow. 65 lat mężczyźni		350	
pow 60 lat kobiety			575

Z danych zawartych w dwóch powyższych tabelach oraz na wykresie poniżej wynika, że ludność w przedziale wieku do 15 lat stanowi 19,8%, a w przedziale powyżej 65 lat wynosi

20,5% w tym mężczyźni 8,5%, kobiety powyżej 60 lat 14%. Natomiast, w strukturze ludności gminy Sabnie, najniższy odsetek stanowi grupa wiekowa ludności 16-19 lat (5,8%).

Migracja ludności

Na terenie gminy Sabnie co roku maleje liczba mieszkańców. W 2002 roku ubyło 65 osób w stosunku do roku poprzedniego, a w 2003 roku ubyły 62 osoby w stosunku do danych z 31 grudnia 2002 r. Saldo migracji wewnętrznej również od 3 ostatnich lat jest ujemne. Co roku obserwujemy malejącą liczbę urodzin, przy utrzymującym się wysokim wskaźniku zgonów. Co roku dwukrotnie więcej osób wymeldowuje się na stałe, czyli opuszcza teren gminy, z czego 67% w 2003 roku i 70% w 2002 roku przenosi się do miasta.

Z analizy ruchu naturalnego ludności gminy wynika, że gmina się wyludnia się. Proces ten pogłębia ujemne saldo migracji wewnętrznej gminy. Możemy prześledzić to na dwóch poniższych tabelach.

Tabela 5. Ruch naturalny ludności w latach 2001 – 2003 w gminie Sabnie
/dane wg GUS/

	2001	2002	2003
Małżeństwa	20	24	30
Urodzenia	44	39	25
Zgony	51	66	62
Przyrost naturalny	-7	-27	-37

Tabela 6. Migracja wewnętrzna w gminie Sabnie w latach 2001 -2003
/dane wg GUS/

	2001	2002	2003
Zameldowania na pobyt stały	36	29	26
Wymeldowania z pobytu stałego	60	67	52
Odływ ludności z gminy do miasta	33	47	35
Saldo migracji wewnętrznej	-24	-38	-26

Malejąca liczba ludności w gminie Sabnie nie jest zjawiskiem odosobnionym. Podobnie przedstawia się sytuacja w pozostałych gminach powiatu sokołowskiego. Jest to ważna wskazówka do planowania długofalowego w gminie i wytyczania priorytetowych kierunków rozwoju. Poniżej dla porównania migracje wewnętrzne w sąsiednich gminach.

Porównanie przyrostu naturalnego oraz salda migracji wewnętrznych w gminie Sabnie do pozostałych gmin powiatu sokołowskiego (wg GUS, 2003)

* saldo migracji wewnętrznych w gminach powiatu sokołowskiego

^ przyrost naturalny w gminach powiatu sokołowskiego

Zatrudnienie ludności gminy

W 2003 roku w gospodarce narodowej poza rolnictwem pracowało 181 osób. Liczba ta w stosunku do ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym (2253) stanowi 8%. Spośród zatrudnionych w gospodarce narodowej 181 osób - 119 to pracujące kobiety. Porównując dane do powiatu: na 8 587 osób zatrudnionych w powiecie Sokołów Podlaski, zaledwie 2,1% stanowią zatrudnieni w gminie Sabnie, chociaż mieszka w gminie 6,8% osób w wieku produkcyjnym. Z powodu braku miejsc pracy i perspektyw na jej znalezienie, co roku powyżej 60% mieszkańców opuszczających gminę przenosi się do miast.. Dane dotyczące zatrudnienia ludności gminy pracującej poza rolnictwem oraz porównanie tych wielkości ze wskaźnikami powiatowymi zawiera tabela nr 7.

Tabela 7. Zatrudnienie ludności gminy dane z lat 2001-2003r /wg GUS/
[poza rolnictwem]

Pracujący	Gmina Sabnie						Powiat Sokołów Podlaski	
	2001 r.		2002 r.		2003 r.		2003 r.	
	Osób	%	Osób	%	Osób	%	Osób	%
Ogółem zatrudnionych	196	100,0	183	100,0	181	100,0	8 587	100,0
Kobiety	129	66,0	123	67,2	119	65,7	4 447	51,8
Mężczyźni	67	34,0	60	32,8	62	34,3	4 140	48,2

Wśród zatrudnionych poza rolnictwem zdecydowaną przewagę mają kobiety i stanowią 65,7% ogółu zatrudnionych. Ponadto 62,4% zatrudnionych pracuje w sektorze publicznym (Urząd Gminy, szkoły, przedszkole), a zaledwie 37,6% w sektorze prywatnym. Świadczy to o słabo rozwiniętej przedsiębiorczości w gminie i małej aktywności mieszkańców.

Dla porównania w powiecie proporcje te wyglądają następująco: zatrudnienie w sektorze publicznym sięga 46.7%, a w sektorze prywatnym 53,3%.

W poniższej tabeli bardziej szczegółowo możemy prześledzić zatrudnienie w gminie i porównać je do danych powiatu Sokołów Podlaski

Tabela nr 8. Zatrudnienie w powiecie sokołowskim i gminie Sabnie

Kategoria zatrudnienia	Gmina Sabnie			Powiat
	2001	2002	2003	Sokolów Podlaski
Usługi rynkowe	44	40	38	1902
Usługi nierynkowe	97	95	90	2904
Sektor publiczny	113	109	103	4011
Sektor prywatny	83	74	78	4576
Sektor przemysłowy	49	43	47	3680

Mieszkańcy gminy zatrudnieni w 2003 roku w sektorze publicznym stanowili zaledwie 2,6% zatrudnionych w tym sektorze w powiecie. Jeszcze mniejszy odsetek (1,7%) stanowili zatrudnieni z gminy Sabnie w sektorze prywatnym w stosunku do pracujących w tym sektorze w powiecie. Ponadto analizując zatrudnienie w kolejnych latach widzimy, że ilość osób pracujących niezależnie od kategorii zatrudnienia cały czas spada.

Oznacza to pogarszająca się sytuację gospodarczą w gminie i ubożenie mieszkańców.

Bezrobocie

Główny Urząd Statystyczny w styczniu 2004 roku na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 i Powszechnego Spisu Rolnego 2002, zweryfikował dotychczasową stopę bezrobocia dla Polski i województw za lata 2001-2003.

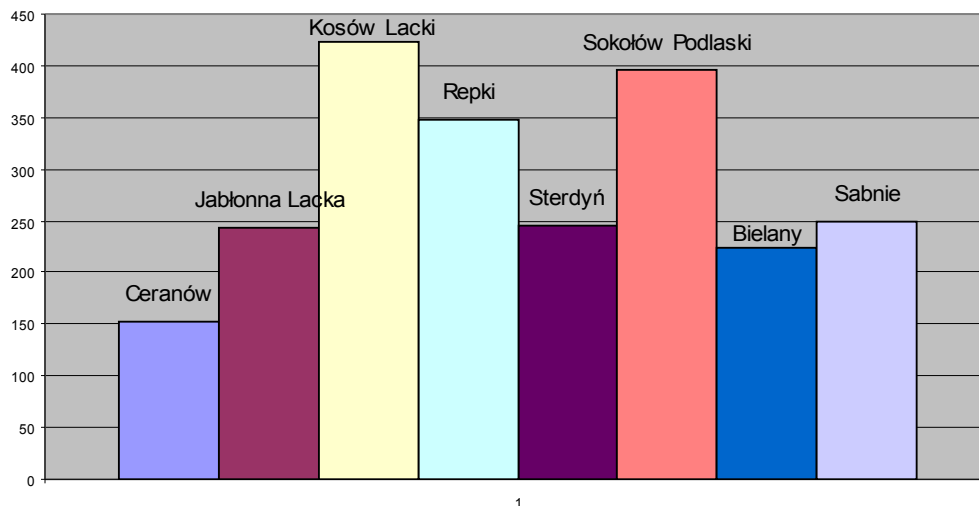
Dla powiatu sokołowskiego wynosi ona 11,8%, dla województwa 15,1% przy średniej dla kraju 19,1%. W lutym 2004 r. na Mazowszu odnotowano najniższą stopę bezrobocia w Polsce 15,6% (przy średniej dla kraju 20,6%). W województwie mazowieckim najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: szydłowieckim - 41,3%, radomskim - 35,1%, mławskim - 31,9% i plockim - 31,8%, natomiast najniższą stopą bezrobocia miały: m. st. Warszawa - 6,4% oraz powiaty: piaseczyński - 10,1% i grójecki - 11,0%.

W powiecie sokołowskim było na koniec 2003 roku 3693 bezrobotnych, a w tym 2176 osób na terenach wiejskich. Udział bezrobotnych w powiecie sokołowskim w stosunków do wszystkich bezrobotnych w województwie mazowieckim kształtował się na poziomie 1,04%. W gminie Sabnie w 2003 roku zarejestrowano 249 bezrobotnych, w tym 111 kobiet.

W stosunku do ogółu bezrobotnych w powiecie mieszkańcy gminy Sabnie pozostający bez pracy stanowili 6,7%

Bezrobotni w gminach powiatu sokołowskiego (GUS 2003)

Porównanie liczby bezrobotnych w gminie Sabnie do pozostałych gmin powiatu sokołowskiego (wg GUS 2003)

Tabela 9. Poziom bezrobocia w rejonie RUP Sokołów Podlaski

Bezrobotni	Gminy							
	Bielany	Ceranów	Jabłonna Lacka	Kosów Lacki	Repki	Sterdyń	Sokołów Podlaski	Sabnie
Ogółem	224	153	243	423	348	246	396	249
Mężczyźni	124	86	133	226	194	145	226	138
Kobiety	100	67	110	197	154	101	170	111

We wszystkich gminach powiatu wśród bezrobotnych przeważali mężczyźni. Pod względem liczby bezrobotnych gmina Sabnie była na czwartym miejscu w powiecie.

IV. GOSPODARKA

ROLNICTWO

Gmina Sabnie ma charakter typowo rolniczy. Rolnictwo jest główną formą zatrudnienia i głównym źródłem utrzymania mieszkańców gminy. Istnieją tu średnio korzystne warunki do rozwoju rolnictwa. Najpoważniejszą barierą nie jest tu jakość gleb, ale rozdrobnienie gospodarstw. Przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego, którego użytkownik zamieszkuje na terenie gminy, wynosi 9,8 ha.

Odzwierciedleniem słabej struktury agrarnej gospodarstw jest udział 44,8% gospodarstw o powierzchni do 5 ha. Zajmują one 11,9% powierzchni gminy. Gospodarstw powyżej 15 ha jest zaledwie 14%, ale zajmują one 45% obszaru gminy. Ogółem w gminie Sabnie jest 828 gospodarstw (wg GUS z ostatniego Spisu Rolnego w 2002 roku) o łącznej powierzchni 8106,50 ha, w tym 6947,22 ha zajmują użytki rolne.

Szczegóły dotyczące grup obszarowych przedstawia tabela:

Tabela 10. Gospodarstwa rolne wg siedziby użytkownika

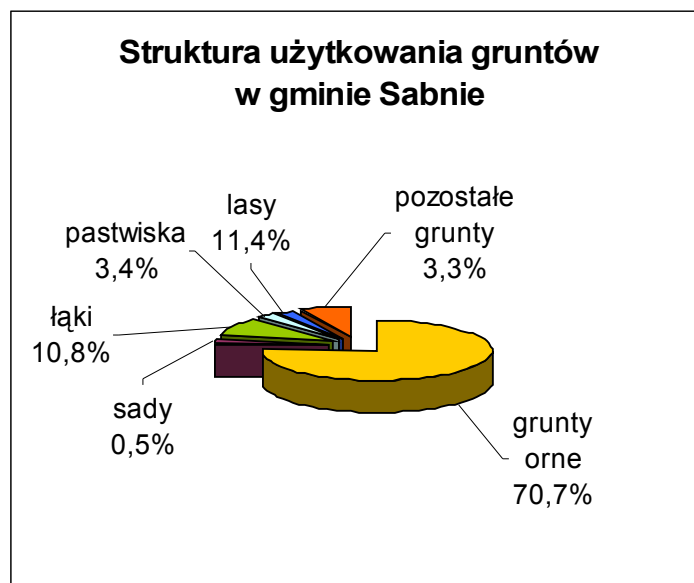
Grupy obszarowe gospodarstw	Liczba gospodarstw 2002(spis rolny)		Powierzchnia użytków rolnych	
	liczba	%	Powierzchnia w ha	%
[ha]				
od 1- do 5 ha	106	12,8	46,98	0,7
od 5 – do 10 ha	225	27,2	733,89	10,6
od 10 – do 15 ha	265	32,0	1662,22	23,9
powyżej 15 ha	111	13,4	1361,15	19,6
Nieruchomości do 1,0	121	14,6	3142,98	45,2
Łącznie	828	100	6947,22	100

Źródło: Dane GUS, Spis Rolny 2002

Ogólna powierzchnia gruntów w gminie wynosi 8573 ha, w tym grunty orne stanowią 70,7% (6059 ha) , użytki zielone zajmują 1216 ha lasy i grunty leśne 980 ha , a pozostałe grunty 279 ha.

Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych obrazuje poniższy wykres:

Produkcja roślinna

Większość arealów rolnych przeznaczona jest pod produkcję rolną - głównie pod uprawy zbóż. Dominujące aktualnie kierunki oraz słaba opłacalność produkcji rolnej mobilizuje rolników do szukania nowych kierunków produkcji i obniżania kosztów poprzez np. zmniejszanie ilości stosowanych środków ochrony roślin.

Produkcja rolnicza rozwija się tu w wielu kierunkach. Głównymi uprawami są zboża i ziemniaki. Od kilku lat obserwuje się wzrost areалу uprawy kukurydzy, która ze względu na większą opłacalność staje się bardziej atrakcyjna dla rolników. Ponadto dodatkowym atutem jest możliwość jej uprawy przez wiele lat bez zmiany płodozmianu.

Według danych Spisu Rolnego z 2002 r. produkcją rolniczą zajmuje się w gminie 748 gospodarstw o powierzchni powyżej 1,0 ha oraz 73 gospodarstwa (nieruchomości rolne) o powierzchni do 1,0 ha.

Zboża uprawiane są w 80 % gospodarstw, ziemniaki w 63 % gospodarstw i buraki cukrowe w 11% gospodarstw.

Wśród zbóż na pierwszym miejscu jest pszenica, która zajmuje 51% upraw zbożowych i uprawiana jest na powierzchni 1438,33 ha. Na drugim miejscu żyto, które zajmuje obszar 596,83 ha i następnie pszenżyto uprawiane na powierzchni 481,56 ha. Pozostałe zboża to jęczmień i owies zajmujące po 5% powierzchni upraw zbożowych w gminie.

Strukturę zasiewów możemy prześledzić na poniższej tabeli:

Tabela 11. Powierzchnia oraz struktura zasiewów gospodarstwach indywidualnych gminy Sabnie /wg GUS 2002/

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	%
Powierzchnia zasiewów ogółem	5759,66	100,0
w tym:		
Zboża ogółem	4 611,43	80,1
Strączkowe jadalne	7,18	0,1
Ziemniaki	439,71	7,6
Przemysłowe	453,91	7,9
Pastewne	210,28	3,7
Pozostałe	37,15	0,6

Na terenie gminy Sabnie zboże uprawiane jest w 764 gospodarstwach na 4611,43 ha. Następną uprawą są ziemniaki, sadzone w 599 gospodarstwach oraz buraki cukrowe w 108 gospodarstwach. Duży udział stanowią warzywa uprawiane w 19,2% gospodarstw. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Zmiany w gospodarce spowodowały zmianę rodzaju upraw w gminie. Zamknięcie cukrowni ograniczyło znaczenie uprawę buraka cukrowego w gminie. Korzystne ceny kukurydzy zachęciły z kolei rolników do zwiększenia areалу uprawy tej rośliny. Na zdjęciu pole kukurydzy w gminie Sabnie.

Tabela 12 Liczba gospodarstw zajmujących się poszczególnymi uprawami w gminie Sabnie/ wg GUS 2002/

Uprawa	Liczba gospodarstw	Udział procentowy w stosunku do gospodarstw w gminie
Zboża	764	80,8
Ziemniaki	599	63,3
Buraki cukrowe	108	11,4
Rzepak i rzepik	78	8,2
Warzywa gruntowe	182	19,2
Pastewne	151	16,0

Ponadto na terenie gminy występują sady – na powierzchni 23,33 ha. Przeważają sady jabłoniowe –9,74 ha i wiśniowe (9,58 ha) co stanowi 83% powierzchni uprawy wszystkich drzew owocowych. Znacznie więcej jest plantacji jagodowych, gdzie na pierwszym miejscu są porzeczki uprawiane na powierzchni 15,28 ha. Zarówno sady jak i plantacje porzeczek nie odgrywają ważnej roli wśród upraw w gminie.

Produkcja zwierzęca

W produkcji zwierzęcej dominuje produkcja bydła i trzody chlewnej. Niższa od przeciętnej wojewódzkiej (42 sztuki) jest obsada bydła w gminie Sabnie i wynosi 33 sztuki na 100 ha użytków rolnych. Obsada trzody chlewnej jest wyższa od średniej wojewódzkiej i wynosi 90 sztuk na 100 ha użytków rolnych. W województwie obsada wynosi 82 sztuki na 100 ha użytków rolnych. Szansą na utrzymanie produkcji mleka jest bliskość dużego zakładu mleczarskiego – OSM Sokołów Podlaski, a na utrzymanie produkcji trzody chlewnej, zakład przetwórstwa mięsnego należące do Grupy „Sokołów” S.A.

W gminie Sabnie utrzymuje się 61 koni, a ponieważ coraz bardziej popularne staje się utrzymanie koni dla celów rekreacyjnych, dlatego obsada tych zwierząt może się zwiększyć w najbliższych latach.

Z innych zwierząt w gminie hoduje się króliki (313 sztuk), drób (149222 sztuki) oraz pszczoły (101 pni). Rozszerzenie produkcji królików i pszczoł pozwoliłoby zwiększyć dochody małych gospodarstw i mogłoby stanowić doskonałe źródło dodatkowych dochodów dla gospodarstwa. Szansą jest tu zaktywizowanie się koła pszczelarzy. Miałoby to bardzo duże znaczenie dla przyszłości produkcji rolniczej przyjaznej środowisku naturalnemu.

Strukturę obsady zwierząt w gminie obrazuje poniższa tabela:

Tabela 13. Stan pogłowia i obsada zwierząt w gminie Sabnie /według Spisu Rolnego, 2002/

Wyszczególnienie	Pogłowie zwierząt w sztukach dużych	Gospodarstwa utrzymujące zwierzęta	
		gospodarstwa	w %
Bydło	2850	429	45,3
w tym krowy	1530	401	42,4
Trzoda chlewna	7748	392	41,4
w tym lochy	754	308	32,6
Konie	61	37	3,9
Owce	12	7	0,7
Kozy	29	12	1,3
Drób	149222	328	34,7
Króliki	313	60	6,3
Pnie pszczele	101	9	1,0

Rynki zbytu

Korzystne dla rolnictwa są bliskie rynki zbytu produkcji rolniczej. Obecność Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej Sokołów w Sokołowie Podlaskim jest zabezpieczeniem dla produkcji mleka. Spółdzielnia ma dobrą pozycję na rynku. Produkuje szeroki asortyment produktów. Specjalizuje się w produkcji serów twarogowych, twarożków, masła i galanterii mlecznej.

Producenci bydła i trzody chlewnej mają zbyt w zakładach mięsnych „Sokołów” S.A. należących do Grupy Sokołów S.A. , największej spółki branży mięsnej notowanej na Giełdzie Papierów Wartościowych.

Ponadto działają inne zakłady przetwórcze takie jak: Zakład Zbożowy PZZ w Sokołowie Podlaskim, Młyn Zbożowy Bracia Górcy.

Mniejsi producenci sprzedają swoją produkcję na rynku w Sokołowie Podlaskim.

Wyposażenie gospodarstw w ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. w gminie Sabnie na 1 ciągnik przypadało około 13,1 ha użytków rolnych. Zarejestrowanych było 558 ciągników. Ponieważ w ostatnich latach pojawiła się możliwość dofinansowania ciągników ze środków pomocowych Unii Europejskiej, część rolników skorzystała z tej możliwości i liczba ta jest obecnie wyższa. W gminie zarejestrowano 69 kombajnów zbożowych, 89 kombajnów ziemniaczanych i 15 buraczanych. Jest też 174 konwiowych schładzarek do mleka i 61 zbiornikowych schładzarek do mleka, co pozwala utrzymać optymalną temperaturę mleka do czasu jego sprzedaży z gospodarstwa.

Duże rozdrobienie utrudnia utrzymanie parku maszynowego na dobrym poziomie. Mała efektywność produkcji uniemożliwia dokonywania zakupów w celu odnowienia zużytych maszyn. Szansą mogą być tylko grupowe zakupy maszyn w ramach grup producenckich lub otwieranie prywatnych, usługowych punktów wypożyczania maszyn. W gminie brakuje obydwu rozwiązań. Rolnicy niechętnie organizują się nie tylko w celu wspólnego wykorzystania maszyn, ale i do innych działań, które mogłyby poprawić efektywność gospodarowania. Sprzyjające warunki dla tworzenia grup producenckich mogą poprawić tę sytuację.

Działalność doradcza w gminie

Na terenie gminy działalność doradczą w zakresie rozwoju obszarów wiejskich prowadzi Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego. Zadaniem doradczymi i upowszechnieniowymi zajmują się: specjalista ogólnorolny, specjalista ds. ekonomiki i specjalista ds. wiejskiego gospodarstwa domowego. Najbliższe biuro znajduje się w Sokołowi Podlaskim. Problemy bardziej szczegółowe rozwiązują specjaliści branżowi pracujący w głównej siedzibie ośrodka Oddział Siedlce. Od kilku lat tematyka podejmowanych programów na terenie gminy koncentruje się na takich zagadnieniach jak:

- poprawa jakości produktów rolno – spożywczych oraz upowszechnianie standardów sanitarnych i jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej (upowszechnianie informacji i wdrażanie zaleceń Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej);
- propagowanie nowoczesnych technologii produkcji i informacji o wynikach badań naukowych, upowszechniania postępu biologicznego oraz unowocześniania parku maszyn i urządzeń zgodnie z wymogami Unii Europejskiej,
- doradztwo ekonomiczno – produkcyjne,
- przygotowanie gospodarstw rolnych i rolników do integracji z Unią Europejską i wykorzystanie programu SAPARD (do roku 2003)
- Pomoc rolnikom i innym mieszkańcom wsi w absorpcji pomocy w ramach programów PROW i SPO dla rolnictwa,
- Aktywizacja kobiet wiejskich w celu poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu, ze szczególnym zwróceniem uwagi na turystykę wiejską i zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi.

Generalnie można powiedzieć, że zadania doradztwa koncentrują się na wsparciu realizacji polityki rolnej państwa i świadczeniu usług doradczych na rzecz mieszkańców terenów wiejskich.

Nadal wykorzystywane są środki z programu SAPARD. Program operacyjny SAPARD został opracowany przez Polskę zgodnie z Rozporządzeniem 1268/99 Rady Unii Europejskiej dla wykorzystania środków przedakcesyjnych na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów

wiejskich w latach 2000 – 2006. Celem programu było przygotowanie naszego kraju do jak najlepszej absorpcji środków z Funduszy Strukturalnych jakie będą dostępne po akcesji.

Realizowane w latach 2000-2003 zadania koncentrowały się na realizacji celów strategicznych programu SAPARD:

- poprawie ekonomicznej konkurencyjności polskiego sektora rolno- spożywczego na rynku krajowym i międzynarodowym,
- dostosowania sektora rolno- spożywczego do standardów *acquis communautaire* w zakresie jakości, higieny i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska,
- stymulowania wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej oraz tworzenia warunków do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.

Od momentu uzyskania członkostwa w Unii Europejskiej, Polska stała się beneficjentem Funduszy Strukturalnych. Otworzyło to drogę do pozyskiwania znacznie większych funduszy na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich niż dotychczas. Do 2006 roku rolnicy mają możliwość korzystania z programów: Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Sektorowego Programu Operacyjnego.

Wielu mieszkańców gminy Sabnie złożyło wnioski o dopłaty bezpośrednie.

Od 2004 roku na terenie powiatu wdrażany jest system IACS (Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli) oraz FADN (System zbierania i wykorzystania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych). Do systemu FADN wybrano z terenu powiatu 30 gospodarstw. Są one objęte stałym monitoringiem i weszły do systemu europejskiego.

Kolejne zmiany w obsłudze rolnictwa związane są z wejściem w życie od 1 stycznia 2005 roku Ustawy Doradztwie Rolniczym. Początkowo zmiany nie będą zauważalne przez rolników, zwłaszcza, że zadanie doradcze będą jeszcze w 2005 roku dofinansowywane z funduszy Unii Europejskiej. Jednak w kolejnych latach coraz więcej usług doradczych będzie świadczona odpłatnie. Dlatego mieszkańcy wsi powinni jak najwięcej korzystać z tych możliwości, jakie obecnie ma Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego. Z każdym rokiem oferta nieodpłatnego doradztwa będzie coraz mniejsza.

W 2005 roku doradztwo świadczone jest poprzez szkolenia, pokazy i demonstracje oraz porady indywidualne. Co roku organizowane są też szkolenia wyjazdowe, pokazy w gospodarstwach u rolników. Zainteresowani mogą uzupełnić swoją wiedzę czytając ulotki i instrukcje, prasę specjalistyczną. Jednak mimo dość bogatej oferty zainteresowanie rolników usługami doradczymi nie jest duże. Jedną z barier może tu być niskie wykształcenie mieszkańców wsi, stąd ich małe zapotrzebowanie na wiedzę specjalistyczną.

Pomoc finansowa w rolnictwie

Na terenie gminy działa bank spółdzielczy.

Rolnicy mogą korzystać z pomocy państwa ubiegając się o dofinansowanie inwestycji w gospodarstwach, oraz o wsparcie bezzwrotne poprzez złożenie wniosku o dopłaty bezpośrednie, wsparcie dla młodego rolnika, czy wsparcie dla gospodarstw niskotowarowych.

Istnieje też dodatkowa pomoc dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, z której mogą korzystać wszyscy rolnicy w gminie.

Jest też możliwość skorzystania z pomocy dla grup producenckich na założenie i prowadzenie biura, doradztwo, inwestycje i ekspertyzy. Niestety na terenie gminy nie powstała żadna grupa producencka. Brak jest też zainteresowania rolników samoorganizowaniem się. Jedną z przyczyn mogą być negatywne doświadczenia z przeszłości związane z tworzeniem spółdzielni po II wojnie światowej i kolektywizacją rolnictwa. Jednak zmiany zachodzące na rynku wymuszają przynależność pojedynczych rolników do zorganizowanych większych struktur, jak spółdzielnie lub spółki.

Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania

Na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku Dz.U. Nr 229 poz.2273 o wspieraniu obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyznaczył w Polsce obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów dla obszarów tych ustalono szczególne warunki i tryb udzielania pomocy finansowej na wspieranie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Zakłada się, że w całej Polsce 56% powierzchni użytków rolnych będą obejmowały obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Gmina Sabnie znalazła się w całości w I strefie nizinnej ONW. Jak wyznaczono te obszary i jakie kryteria brano pod uwagę. Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania to takie, które mają gorsze niż przeciętne warunki glebowe niż w Unii Europejskiej. Na warunki te wpływają niższe temperatury, krótszy okres wegetacji, mniejsze opady i gorsze gleby. Innym kryterium była też gęstość zaludnienia. Uznano za złą sytuację demograficzną gdy zaludnienie wynosi do 40 osób/ km², za przeciętną sytuację demograficzną gdy gęstość zaludnienia waha się od 40,01 do 60 osób/ km² i względnie dobrą sytuację przy gęstości zaludnienia powyżej 60 osób/ km². Według danych statystycznych w gminie Sabnie gęstość zaludnienia wynosiła 38,1 osób/ km². Celem wyznaczenia tych obszarów (zwanym w skrócie ONW) jest utrzymanie produkcji rolnej na tych terenach i zachowanie ciągłości gospodarowania poprzez wyrównywanie dochodów rolników tam gospodarujących. Obszary nizinne podzielono na dwie strefy:

a) Strefę niziną I, która obejmuje:

- gminy, dla których Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej osiąga wartość wyższą niż 52 pkt i nie przekracza 56 pkt
- obręby geodezyjne, gdzie wartość WWRPP nie przekracza 56 pkt

b) Strefę niziną II, która obejmuje:

- gminy i obręby geodezyjne, gdzie wartość wskaźnika nie przekracza 52 pkt

Gmina Sabnie w całości została zakwalifikowana do I strefy nizinnej. Teren gminy znalazł się w obszarze wg danych dotyczących Polski Środkowej pod względem klimatycznych czynników produkcji do najbardziej upośledzonych w Europie. Posiada duży udział gleb lekkich i niekorzystne warunki do uprawy roślin mających wyższe wymagania takich jak np. pszenica. Stosując ekstensywną produkcję rolnicy doprowadzają do degradacji gleb. Część pól odłogują, część na trwale wyłączają z uprawy. Dlatego aby zapobiec dalszej degradacji ekologicznej tereny te objęto specjalnym programem dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

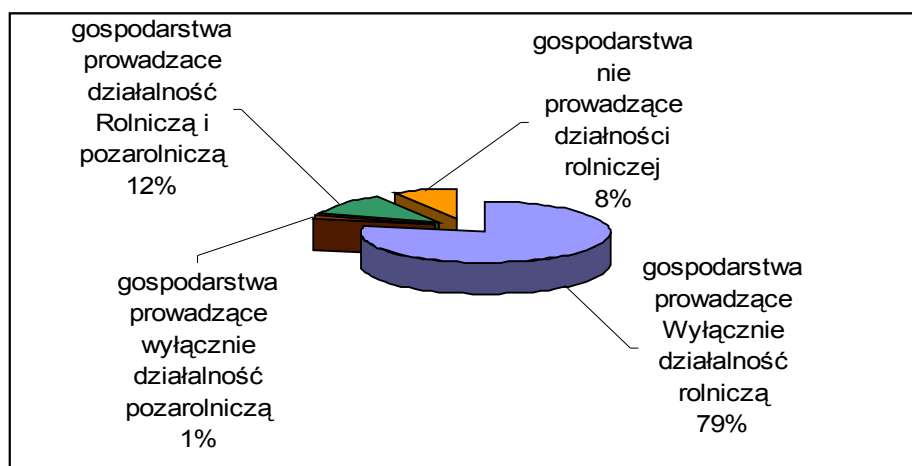
Fundusze na wsparcie tego programu pochodzą ze środków z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

Działalność gospodarcza poza rolnictwem w gminie

Z działalności rolniczej utrzymuje się w gminie Sabnie 78,6% gospodarstw, i jest to więcej od średniej wojewódzkiej, która wynosi 65,4%. W kolejnych latach wskaźnik ten będzie malał. Duże rozdrobnienie gospodarstw powoduje, że rolnicy poszukują innych pozarolniczych źródeł dochodu i tym samym produkcja rolnicza przestaje być jedynym i głównym źródłem utrzymania. Z ostatniego spisu rolnego wynika, że 122 gospodarstwa na 946 prowadziło dodatkową działalność gospodarczą. Tendencja ta będzie się utrzymywała i rosła, jeśli nie będzie poprawiała się struktura obszarowa gospodarstw. Obecnie nie obserwuje się w gminie zainteresowania scalaniem gruntów, a raczej dalszym rozdrabnianiem i przepisywaniem ziemi na dzieci i innych spadkobierców. Należy też spodziewać się dalszego wyłączania gruntów pod budownictwo mieszkaniowe i zalesianie.

Działalność gospodarczą na rachunek własny (rolniczą i pozarolniczą) prowadziło w 2002 r. 113 gospodarstw (12%). Dla porównania w woj. mazowieckim 31412 gospodarstw rolnych, tj. 8,5% ogółu prowadziło działalność gospodarczą. Z kolei 80 gospodarstw w gminie, co stanowiło 8% ogółu nie prowadziło żadnej działalności gospodarczej, ziemia była odłogowana, nie utrzymywano też żadnych zwierząt gospodarskich lub ziemia była dzierżawiona. Wskaźnik ten dla woj. mazowieckiego wynosił 22,8%.

STRUKTURA GOSPODARSTW WEDŁUG PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W 2002 R.

Działalność rolnicza dominuje też w pozostałych gminach powiatu. Według danych GUS w podregionie ostrołęcko –siedleckim, do którego należy gmina Sabnie była największa liczba

gospodarstw prowadzących wyłącznie działalność rolniczą i wynosiła 80,1 tys. gospodarstw, co stanowiło 21,7% wszystkich spisanych gospodarstw w województwie.

Jeśli przeanalizujemy jaki rodzaj działalności prowadzą gospodarstwa rolne, to zauważymy, że na pierwszym miejscu plasuje się handel, a na drugim przetwórstwo przemysłowe, a w nim produkcja mebli i produkcja ceramiki. Na terenie gminy funkcjonuje też jedno gospodarstwo agroturystyczne w Tchórznicy Włościańskiej oraz 5 gospodarstw prowadzących działalność w obrębie dwóch i więcej sekcji działalności pozarolniczej.

Tabela 14. Gospodarstwa rolne prowadzące działalność pozarolniczą w gminie Sabnie

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw
Ogółem	122
Prowadzące działalność w obrębie jednej sekcji, w tym:	117
Handel	32
Przetwórstwo przemysłowe	14
Budownictwo	11
Transport i magazynowa - nie	8
Prowadzące działalność w obrębie dwóch lub więcej sekcji	5

Dane GUS, Spis Rolny 2002r.

W gminie zarejestrowanych było na koniec 2004 roku 170 podmiotów gospodarczych. Jest to znaczący wzrost od ostatniego Spisu Rolnego. Działalność gospodarcza podejmowana w gminie ma bardzo różnorodny charakter.

Największe firmy w gminie to:

Zakład Usługowo Handlowy POLDRUK – drukarnia w Hołowienkach

Tartak w Niecieczy Włościańskiej

Zakład Produkcyjno Handlowy – Jacek Kobyliński – skup prod. rolnych w Sabniach

JAGO – sprzedaż maszyn i urządzeń rolniczych w Zembrowie

Zakład Stolarski w Tchórznicy Włościańskiej

Firma Handlowo Usługowa MAX – handel detaliczny i transport w Hołowienkach

MAXMEB – produkcja mebli kuchennych i sklepowych w Kupientynie

PPHU– przetwarzanie odpadów metalowych i niemetalowych w Niewiadomej

MIKST – produkcja kruszywa i asfaltu

Ponadto w Grodzisku działa producent ceramiki, jest duża ferma indyków i pieczarkarnia w Wymysłach oraz młyn w Zembrowie.

Na terenie gminy są dwie stacje benzynowe. Jedna w Kupientynie, a druga w Sabniach.

Brakuje w gminie infrastruktury turystycznej: barów, restauracji i miejsc noclegowych.

Słabo rozwinięta jest też sfera usług. W znacznej części potrzeby mieszkańców w tym zakresie zaspokajają Sokołów Podlaski.

V. INFRASTRUKTURA

Infrastruktura mieszkaniowa

Rozwój budownictwa mieszkaniowego na obszarze gminy Sabnie jest realizowany w formie budownictwa jednorodzinnego.

Infrastrukturę mieszkaniową na terenie gminy należy ocenić jako dość dobrą. Zasoby mieszkaniowe w gminie wynoszą 1406 mieszkań. W budownictwie indywidualnym przypada 2,9 osoby na 1 mieszkanie (stan w dniu 31.XII. 2003 r.) Stan zasobów mieszkaniowych w gminie obrazują dane zawarte w tabeli

Tabela 15. Stan mieszkalnictwa w gminie Sabnie w latach 2001-2003 /wg GUS/

Zasoby mieszkaniowe	2001	2002	2003
Ogółem liczba mieszkań	1 517	1 277	1 406
Izby mieszkalne	5 133	4 782	5 206
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	107,4	102,7	111,8
Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w m ²	24,3	24,6	27,1
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,9	3,2	2,9
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,9	0,9	0,8

Zasoby mieszkaniowe stanowiące własność gminy to 17 mieszkań o ogólnej powierzchni użytkowej 547 m². W 2003 roku na 1406 mieszkań 1116 miały doprowadzoną wodę i były wyposażone w urządzenia techniczno sanitarne, a 829 mieszkań posiadało łazienki. W gminie niewiele się buduje. W 2003 roku oddano do użytku zaledwie dwa budynki mieszkalne.

Infrastruktura techniczna

Drogi

Gminę Sabnie cechuje dobre nasycenie siecią drogową. Na jej terenie zlokalizowane są trzy rodzaje dróg:

- droga krajowa,
- drogi powiatowe
- drogi gminne

Droga krajowa nr 63 ma na terenie gminy ma długość 13,2 km. Jest to droga relacji Łomża – Sokołów Podlaski.

Dróg powiatowych jest 40,4 km w tym o nawierzchni bitumicznej 30,4 km i o nawierzchni gruntowej 10 km. (znajdują się pod opieką Powiatowego Zarządu Dróg w Sokołowie Podlaskim).

Drogi powiatowe to:

- droga nr 36129 – Kurowice – Kamieńczyk

- droga nr 36132 – Kosów Lacki – Ratyniec Nowy – Hołowienki
- droga nr 36134 – Nowy Buczyn – Sabnie
- droga nr 36152 – Miedza – Kostki – Sabnie
- droga nr 36153 – Sabnie – Wieska
- droga nr 36154 – Sabnie – Nieciecz – Repki
- droga nr 36155 – Kurowice – Stasin – Jabłonna Lacka

Ponadto na terenie gminy jest 13 dróg znajdujących się pod opieką gminy. Z tego 16 km dróg stanowią drogi bitumiczne, a pozostałe 19 km to drogi utwardzone (w tym 13 km to drogi gruntowe wzmocnione żwirem i żuzłem). Łączna ich długość wynosi 35 km.

Są to drogi:

- droga nr 3636001 – Wyrąb – Kupientyn
- droga nr 3636002 – Kupientyn – Wesoła
- droga nr 3636003 – Tembrów – Ratyniec Stary
- droga nr 3636004 – Bujały Miłosze – Tchórznica
- droga nr 3636005 - Bujały Gniewosze – Grodzisk
- droga nr 3636006 - Suchodół – Niewiadoma
- droga nr 3636007 – Sabnie Szkoła – Niewiadoma
- droga nr 3636008 – Tembrów – Hołowienki
- droga nr 3636009 – Hilarów
- droga nr 3636010 – Kolonia Hołowienki
- droga nr 3636011 – Tembrów – Szwedki – Seroczyn
- droga nr 3636012 – Kupientyn – Nieciecz
- droga nr 3636013 – Kurowice – Kurowice Kolonia

Największe obciążenie ruchu jest na drodze krajowej, pozostałe drogi są znacznie mniej obciążone, jednak w większości drogi gminne są zbyt wąskie, bez oznakowania nawierzchni z ubytkami (zwłaszcza po zimie), co stwarza niebezpieczeństwo dla poruszających się pojazdów. Wiele z nich potrzebuje szybkiego remontu, jednak ze względu na brak środków finansowych dokonuje się tylko bieżących napraw. Drogi nie posiadają szerokiego, utwardzonego pobocza, co jest mankamentem na drogach wiejskich utrudniającym poruszanie się pieszych. Część dróg nie ma asfaltu.

Ponieważ wiele z tych dróg wymaga modernizacji i poszerzenia, a także 19 km zmiany nawierzchni z utwardzonej na bitumiczną, w kolejnych latach w miarę pozyskiwania środków planowane są inwestycje drogowe w Kupientynie, w Suchodole, Sabniach, Zembrowie, Kurowicach, Tchórznicy Włociańskiej, Tchórznicy Szlacheckiej, Niewiadomej, Niecieczy i Hołowienkach. Ponadto planowane jest poszerzenie pasa drogowego na drodze dojazdowej do zbiornika wodnego w Niewiadomej oraz parkingi przy kościele w Zembrowie i przy zbiornikach wodnych w Kupientynie, Niewiadomej i Niecieczy Włociańskiej.

W gminie na 100 km² przypada 32,4 km dróg i jest to wskaźnik znacznie poniżej średniej krajowej.

Na terenie gminy wymieniane jest oświetlenie i zakładane są lampy energooszczędne.

Obecnie jest 500 lamp, z czego 220 sztuk jest przy drogach gminnych. Ponadto ze względu na wąskie drogi i w trosce o poprawę bezpieczeństwa, w gminie planuje się budowę zatok autobusowych przy wszystkich kategoriach dróg.

Komunikacja

Gmina ma połączenie autobusowe z Sokołowem Podlaskim i Zambrowem. Komunikację zapewnia PKS S.A. Sokołów Podlaski.

Na terenie gminy nie ma linii kolejowej. Najbliższa stacja jest w Małkini.

Energia elektryczna

Źródłem energii elektrycznej dla obszaru gminy Sabnie jest rozdzielnia główna w Sokołowie Podlaskim. Za dostawy energii odpowiada Zakład Energetyczny w Sokołowie Podlaskim.

Zaopatrzenie w wodę

W gminie Sabnie są trzy ujęcia wody. Jedno w Sabniach, drugie w Kurowicach i trzecie w Tchórznicy Szlacheckiej. Ponadto jest sześć studni głębinowych. Ujęcie w Sabniach nie jest w pełni wykorzystane, natomiast w Tchórznicy Szlacheckiej ujęcie kontenerowe planowane jest do zamknięcia.

Stopień zwodociągowania gminy jest dosyć dobry i osiągnął w 2004 roku 82%. Tam gdzie nie ma sieci wodociągowej, mieszkańcy zaopatrują się w wodę z wodociągów zagrodowych i studni kopanych.

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej wynosi 55,2 km (w tym 23,9 km przyłączy domowych). W gminie jest 1020 przyłączy do budynków mieszkalnych. Roczne zużycie wody wynosi 144,1 dam³. I wzrosło od dwóch ostatnich lat o 30,5 dam³.

Co roku prowadzone są inwestycje związane z poprawą infrastruktury zaopatrzenia w wodę. Od 2001 roku sieć wodociągowa wydłużyła się o 9,9 km. W kolejnych latach planowane są budowy wodociągów w Kolonii Hołowienki, w Wymysłach, Hilarowie i Chmielniku oraz w Zembrowie i Kolonii Nieciecz.

Kanalizacja

Na terenie gminy nie ma kanalizacji. Są przydomowe oczyszczalnie ścieków w Sabniach przy gminieo wydajności 4,5 m³/dobę, w Zembrowie przy szkole podstawowej o wydajności 4,5 m³/dobę i w Niecieczy o wydajności 3 m³/dobę.

Ponadto jest przydomowa oczyszczalnia w Sabniach przy szkole o wydajności 7,5 m³/dobę i 174 metrach długości odprowadzenia ścieków. Ilość ścieków odprowadzanych w gminie do oczyszczalni wynosi 1027,6 m³. Planuje się budowę przydomowych oczyszczalni w Niecieczy Włociańskiej, w Sabniach i w Zembrowie.

Do czasu wybudowania oczyszczalni ścieków, nie będzie planów budowy kanalizacji w gminie.

Gaz

W gminie nie ma sieci gazowej i gospodarstwa domowe korzystają z gazu butlowego.

Zagospodarowanie odpadów komunalnych

Odpady gromadzone są w kontenerach i wywożone na wysypisko wiejskie w Suchodole Włociańskim, którego powierzchnia składowania wynosi 1,65 ha. Wysypisko usytuowane jest z dala od budynków mieszkalnych, otoczone lasem, przylegające do nieczynnej żwirowni. Gromadzone na nim odpady pochodzą z Sokołowa Podlaskiego i okolicznych gmin, a roczny przyrost odpadów wynosi średnio 30 tys. m³. Odpady zawierają mało części organicznych, co jest korzystne dla miejsca składowania ze względu na ograniczenie procesów gnilnych, ale też przywożone są odpady niebezpieczne takie jak opakowania po środkach ochrony roślin, farbach, olejach, akumulatory i świetlówki. Wysypisko ma korzystne warunki geologiczno-hydrogeologiczne. Występuje duża miąższość warstw piaskowych i zalegającymi pod nimi glinami morenowymi. Nie ma kontaktu hydraulicznego pomiędzy poziomami wodonośnymi i nie ma niebezpieczeństwa przenikania zanieczyszczeń do wód wykorzystywanych w głębinowych ujęciach wody. Mimo wielu korzystnych uwarunkowań możliwości dalszego składowania odpadów w Suchodole, kończą się. Z uwagi na wypełnienie wysypiska, planowane jest ono do zamknięcia w 2005 roku.

Dlatego gmina powinna opracować program zagospodarowania odpadów. Założenia dotyczące tego tematu zawarte są w „Programie ochrony środowiska dla gminy Sabnie na lata 2004-2011”. Prowadzone są uzgodnienia z innymi gminami powiatu na temat segregacji odpadów i ich wywożenia przez Przedsiębiorstwo Usług i Inwestycji Komunalnych w Sokołowie Podlaskim. Obecnie gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów.

VI. OŚWIATA

W gminie jest jedno gimnazjum i trzy szkoły podstawowe: w Sabniach, Niecieczy i Zembrowie. W Sabniach działa też przedszkole, które ma dwie filie: w Zembrowie i w Kupientynie.

Dla poprawy i oszczędności w zużyciu energii wszystkie szkoły mają założone ogrzewanie olejowe, wymieniono też okna. Również przy każdej szkole działają przydomowe oczyszczalnie ścieków o wydajności: Sabnie 7,5 m³/dobę, Zembrów 4,5 m³/dobę i Nieciecz 3 m³/dobę.

Do szkół podstawowych uczęszcza łącznie 488 dzieci. W Zespole Szkół w Sabniach uczy się 121 dzieci w szkole podstawowej i 174 w gimnazjum. W Szkole podstawowej w Zembrowie uczy się 131 dzieci, a do Szkoły Podstawowej w Niecieczy uczęszcza 62 dzieci. Na terenie gminy pracuje 55 nauczycieli, a w tym 5 nauczycieli w przedszkolach. W gminie utrzymuje się ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji wewnętrznej. Oznacza to, że liczba uczniów będzie malała z roku na rok. Będzie to miało znaczenie dla gminy przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych w oświacie. Obecnie działania koncentrują się na

poprawie infrastruktury. Planowana jest budowa boiska szkolnego i sali gimnastycznej, jak również stołówki szkolnej.

Inne plany modernizacyjne dotyczą wymiany pokrycia dachu w szkole w Zembrowie i zerwania eternitu.

Stan techniczny szkół jest zadowalający. W gminie Sabnie nie ma szkół średnich.

Szkoła w Sabniach powstała w okresie międzywojennym i rozpoczynała swoją działalność w skromnych warunkach lokalowych. Klasy mieściły się w wynajmowanych izbach w domach mieszkańców wsi. Budowę budynku szkoły zakończono w okresie okupacji. Po wojnie systematycznie poprawiano warunki nauczania. Obecnie, szkoła funkcjonuje jako Zespół Szkół w Sabniach, który został powołany uchwałą Rady Gminy w 2002 roku i tworzy go Publiczne Gimnazjum im. Heleny Mnisek i Publiczna Szkoła Podstawowa. Posiada boisko do gry w piłkę nożną i wyasfaltowane boisko do gry w piłkę ręczną, zastępczą salę gimnastyczną, pracownię komputerową i bibliotekę .

Na podstawie ilości urodzeń możemy prognozować, ile dzieci z poszczególnych roczników będzie uczęszczało do szkoły.

Tabela 16. Prognozowana liczba sześciolatków w poszczególnych rocznikach na podstawie urodzeń (GUS).

Pozycja	Rok szkolny 2005/2006		Rok szkolny 2006/2007		Rok szkolny 2007/2008		Rok szkolny 2008/2009	
	Chłopcy	Dziewczyn-ki	Chłopcy	Dziewczyn-ki	Chłopcy	Dziewczyn-ki	Chłopcy	Dziewczyn-ki
Liczba sześciolatków	26	26	20	18	19	25	20	19
Razem	52		38		44		39	

Działalność edukacyjno – kulturalna gminy.

Ponieważ na terenie gminy nie ma domu kultury, szkoły pełnią ważną funkcję ośrodków oświatowo - kulturalnych w gminie. W ciągu roku organizowane są na terenie szkół różne uroczystości i spotkania dla mieszkańców gminy. Tematyka dotyczy tradycji obchodzenia świąt, historii regionu, obchodów Dnia Matki i wielu innych wydarzeń, ważnych dla mieszkańców gminy. Szkoła organizuje szereg imprez, zawodów sportowych i wycieczek. Dzieci mają możliwość rywalizować nie tylko z rówieśnikami z terenu gminy, ale również z sąsiednich gmin powiatu.

Wspólnie z Towarzystwem Przyrodniczym „Bocian” w gminie Sabnie zostały zidentyfikowane 4 użytki ekologiczne, z których dwa usytuowane są na terenie Lasów Państwowych i pozostają pod opieką Nadleśnictwa Sokołów Podlaski, a dwa pozostałe są pod opieką dzieci ze szkół. Miejsca te są cenne nie tylko z powodu ich walorów przyrodniczych i ochrony naturalnego krajobrazu, ale pełnią też ważną funkcję edukacyjną.

Zespół Szkół w Sabniach ma własną stronę internetową, na której zamieszczane są informacje ważne z życia szkoły. Jest to dobra wizytówka i promocja działań nauczycieli i uczniów. Żeby jednak strona spełniała swoją rolę musi być ciągle uaktualniana i poszerzana o nowe wydarzenia i ciekawe projekty realizowane przez dzieci.

Biblioteka

W Sabniach działa Gminna Biblioteka Publiczna i jej dwie filie w Zembrowie i w Kupientynie. Biblioteka mieści się w budynku Urzędu Gminy i liczy 22954 woluminów. Zatrudnia trzech pracowników. W całym powiecie sokołowskim są 22 dwie biblioteki i filie zatrudniające łącznie 34 pracowników.

Pomieszczenia biblioteki gminnej są niewystarczające. Dlatego planuje się przeniesienie jej do innego budynku, w którym można byłoby pomieścić nie tylko książki, ale również przygotować stanowiska komputerowe i organizować spotkania dla czytelników. Takie rozwiązanie pomogłoby rozwinąć działalność edukacyjną w gminie i zainteresować dzieci i młodzież zajęciami pozaszkolnymi oraz zwiększyć aktywność innych mieszkańców w gminie.

Również Ochotnicza Straż Pożarna w Sabniach, Hołowienkach, Suchodole, Kupientynie, Grodzisku, Niecieczy, Niewiadomej i Tchorzniczy Szlacheckiej pełni funkcję kulturalną w gminie. Strażacy uczestniczą w ważnych wydarzeniach gminy, świętach kościelnych, zawodach sportowych i sprawnościowych organizowanych poza gminą.

W Sabniach jest budynek w stanie surowym zamkniętym, wybudowanym przez Urząd Gminy i mieszkańców. Planuje się zagospodarować go na ośrodek edukacji, tak by służył wszystkim mieszkańcom gminy. Z uwagi na wielkość budynku, może tam funkcjonować biblioteka, gminne centrum informacji, sala komputerowa, kawiarnia. Są pomieszczenia na salę spotkań i organizację zajęć dla dzieci i młodzieży. Obecnie prowadzone są prace związane z przygotowaniem pełnej dokumentacji, która pozwoli na dokończenie, tak ważnej dla mieszkańców inwestycji.

VII. KULTURA

Zabytki na terenie gminy

Dwory i parki podworskie

Na terenie gminy można oglądać nieliczne zachowane zabudowania dworskie i parki wokół nich.

Parki dzielono na kwatery i obsadzano różnorodną roślinnością. Z przodu głównie rośliny ozdobne, krzewy, kwiaty. Z tyłu domu uprawiano warzywniki i utrzymywano sady. Wśród drzew często stały ule. Mimo zmieniających się właścicieli parki były pielęgnowane i dobrze utrzymywane. Niestety po II wojnie światowej nie wróciły do swoich właścicieli. Dwory zostały zasiedlone przez pracowników Państwowych Gospodarstw Rolnych, zamieniano je na budynki użyteczności publicznej. Parki w większości były zaniedbywane i dewastowane, niszczały. Do dzisiaj zachowały się układy architektoniczne, pojedyncze egzemplarze drzew i krzewów

Parki w większości zniszczone i zdewastowane powinny być odnowione, drzewostan uzupełniony, a zachowane egzemplarze ciekawych gatunków drzew otoczone opieką. Tereny te są warte utrzymania nie tylko z uwagi na wartości historyczne, poznawcze i naukowe. Są też cennym elementem krajobrazowym oraz wpływają korzystnie na warunki ekologiczne przyległych biocenoz polnych i łąkowych. Wartość tych terenów była znana biologom i ekologom od dawna. Teraz doczekała się też wsparcia z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Z uwagi na szybko postępującą degradację środowiska naturalnego, niezwykle

ważnym jest utrzymanie genotypów i zachowanie istniejących skupisk fauny i flory. Stąd możliwość dofinansowania projektów, których celem będzie ochrona i odnowienie dawnych parków podworskich.

Kupientyn – dwór z połowy XIX wieku, wymurowany z cegły dwustronnie tynkowany. Dach kryty blachą ocynkowaną. Okna trójdziałowe, balkony z żeliwnymi balustradami. Dom parterowy, wybudowany na planie wydłużonego prostokąta ma 16 pomieszczeń. Część środkowa, dwukondygnacyjna nakryta jest dwuspadowym poprzecznym dachem.

Dwór stoi na terenie folwarku, na którym zachowały się takie zabytki jak pralnia, obora, spichlerz i wieża ciśnień. Obecnie są też nowe obiekty jak obora, wiata i budynek gospodarczy.

Dwór był wielokrotnie przebudowywany. Zachowały się opisy drewnianego budynku krytego gontem z okiennicami z XVII wieku. Również majątek przez kolejne wieki zmieniał właściciela. Pierwsze wzmianki pochodzą z XV wieku, kiedy ziemie i zabudowania dworskie należały do Mikołaja Depeńskiego, by w XVI wieku przejść w ręce rodziny Kiszaków i pod koniec XVI wieku znaleźć się w rodzinie Radziwiłłów. Pod koniec XVIII wieku do XIX wieku ziemie i majątek należały Szydłowskich, a ostatnimi właścicielami do 1946 roku byli Winnicy. Każdy z właścicieli rozbudowywał dwór i folwark, tak, że do naszych czasów zachowało się kilka ciekawych obiektów, które są cenną pamiątką dawnej gospodarki rolniczej na tym terenie.

Park zachował się w stanie szczątkowym. Pozostały ślady podjazdu, pojedyncze drzewa, a wśród nich lipa drobnolistna, klon pospolity, wiąz szypułkowy, kasztanowiec biały, świerk pospolity i robinia biała.

Grodzisk – Zespół dworski z XIX wieku. Właścicielami była rodzina Żółkowskich. Obecnie użytkowany przez Koło

Łowieckie „Olszynka”. Dwór drewniany na podmurówce ceglanej otynkowanej, wybudowany na początku XX w. Zdobiony ganek na ośmiu słupach, elewacje oszalowane. Zachowały się też budynki gospodarcze takie jak spichlerz i lodownia.

Park z początku XX w. otaczający dwór, podobnie jak w Kupientynie zniszczony. Rosną w nim lipy i klony, jesiony, sosny, świerki i modrzew europejski. Całość porośnięta samosiewem zatraciła pierwotny charakter.

Kurowice – zespół dworski z połowy XIX wieku. Jego właścicielami byli kolejno Zalewscy, Trębicy i Starzeńscy. Po wojnie podobnie jak inne majątki był użytkowany przez państwowe gospodarstwo rolne. W 1967 roku dwór przebudowano. Budynek jest murowany z cegły, dwustronnie tynkowany, piętrowy, kryty blachą ocynkowaną. Od frontu w części centralnej reprezentacyjne wejście, od tyłu budynku wyjście na szeroki taras. Z innych zabudowań zachowała się oficyna i stróżówka oraz obiekty gospodarcze takie jak obory, chlewnie, stodoła z wozownią i spichlerz.

Park wokół dworu zniszczony. Zachowały się drzewa takie jak lipy, klony i świerki.

Kościóły i cmentarze

Grodzisk – Kościół drewniany w stylu bazyliki rzymskiej z 1778 roku, na otynkowanej podmurówce ceglanej powstał na miejscu XVI wiecznego również drewnianego kościoła. Ma podwaliny drewniane dębowe, zrąb z bali sosnowych i oszalowane elewacje. Dach pokryty blachą ocynkowaną. Kościół powstał jako cerkiew unicka. W latach 1875-1919 funkcjonował jako cerkiew prawosławna, a obecnie jest kościołem katolickim. Kapitałny remont został

przeprowadzony w latach 1999 – 2003. Wtedy to powstała nowa wieża na kościele. Z kościołem związane są prześladowania unitów w XIX wieku przez władze carskie, najazdami i grabieżami kozaków i Rosjan.

Zembrów – kościół murowany neogotycki z początków XX wieku, wybudowany według projektu Kazimierza Zajączkowskiego. Powstał z kamieni granitowych i cegły, otynkowany od wewnątrz. Dach pokryty blachą. Dwie wieże nakryte hełmami ostrosłupowymi z krzyżami. Kościół jest trzynawowy o układzie bazylikowym. Z cennych zabytków tego kościoła należy wymienić XVIII wieczny obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem w otoczeniu aniołów oraz XVIII wieczny kielich gładki.

Kaplica grobowa rodziny Trębickich wybudowana pod koniec XIX wieku. Otoczona jest murowanym ogrodzeniem z bramą z kutego żelaza. Dach kryty blachą ocynkowaną. Od frontu nad drzwiami tarcza herbowa rodziny Trębickich z herbem Jastrzębiec. Wewnątrz ołtarz neorenesansowy ze stiuku i liczne marmurowe tablice inskrypcyjne.

Groby rodziny Mniszek – Tchórznickich z drugiej połowy XIX wieku i początków XX wieku, a wśród nich płyta nagrobna Heleny Mniszek –Tchórznickiej.

Cmentarze w Grodzisku i Niecieczy Włociańskiej powstały na początku XIX i XX wieku, a w ich najstarszych częściach zachowały się cenne nagrobki, krzyże drewniane i z kutego żelaza.

Na uwagę zasługują też liczne zabytkowe kapliczki, figury na cokołach i krzyże rozsiane na terenie całej gminy.

Szczegółowe opisy zabytków są przedstawione w „Opracowaniu studialnym wartości kulturowych gminy Sabnie”.

VIII. OPIEKA MEDYCZNA I SPOŁECZNA

Opieka medyczna

W gminie funkcjonuje jeden ośrodek zdrowia, Zakład Opieki Zdrowotnej w Sabniach. Zatrudnionych na terenie gminy jest 1 lekarz ogólny, jeden stomatolog, dwie pielęgniarki i kierownca karetki. Ośrodek posiada karetkę pogotowia.

Wszystkie dzieci i młodzież szkolna objęte są podstawową opieką zdrowotną lekarską (obejmującą również szczepienia) w ośrodku zdrowia, ponieważ szkoły nie posiadają gabinetów lekarskich. Natomiast w szkołach objęte są opieką pielęgniarską w zakresie higieny szkolnej i profilaktyki.

Pacjenci wymagający specjalistycznego leczenia kierowani są do Sokołowa Podlaskiego.

Z uwagi na duże potrzeby mieszkańców, w Sabniach planowane jest utworzenie gabinetu rehabilitacyjnego.

W Sabniach jest też jedna apteka.

Opieka społeczna

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej pracuje 4 i 1/2 pracowników socjalnych w tym jeden kierownik, a wysokość wydatków budżetowych gminy na opiekę społeczną w 2003 r. wynosiła 372 324 złote i był to spadek w stosunku do poprzedniego roku o 5,4%. GOSP wypełnia ustawowe zobowiązania państwa wobec najbardziej potrzebującej grupy społecznej oraz pełni rolę pośrednika w przekazywaniu środków pieniężnych z budżetu centralnego do świadczeniobiorców.

Ze świadczeń skorzystało w 2004 roku 249 osób, co stanowi 6,1% mieszkańców gminy.

Tabela 17. Udzielone świadczenia w ramach realizowania zadań zleconych gminie, /dane GOSP/

Formy pomocy	2002		2003		2004	
	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Kwota Świadczenia w złotych	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Kwota Świadczenia w złotych	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Kwota Świadczenia w złotych
Zasiłki stałe	7	22 592	11	39 266	4	13 757
Zasiłki okresowe	8	3 040	1	99	11	4 071
Renta socjalna	23	107 948	22	78 378	-	-
Ochrona	10	9 264	9	9 974	6	5 397

macierzyństwa						
Zasiłki rodzinne	2	710	1	213	206	160 727
Specjaliści - czne usługi opiekuńcze	-	-	-	-	1	9 439
Zasiłki pielęgnacyjne	18	24 290	17	20 214	21	18 288
Pomoc dla kombatantów	-	-	-	-	-	-

IX. OCHRONA ŚRODOWISKA

Lasy

Lasy w całym powiecie sokołowskim zajmują 21,7% powierzchni ogólnej, w gminie Sabnie obszar zalesiony to 22,5% ogólnej powierzchni gruntów gminy. W Gminie Sabnie, tak jak w całym powiecie, lasy państwowe zajmują zdecydowanie mniejszą powierzchnię. Stanowią 22,7% ogólnej powierzchni lasów. Reszta przypada na lasy niepaństwowe. (Tab. 18)

Lasy państwowe są w większości rozproszone i położone wśród lasów prywatnych, co utrudnia prace hodowlane i ochroniarskie.

Tabela 18. Lasy w powiecie sokołowskim, GUS 2004

Obszar	Lasy ogółem (ha)	Lasy państwowe (ha)	Lasy niepaństwowe
Gmina Sabnie	2 427	552	1 875
Powiat sokołowski	24 581	7 671	16 910

W całym powiecie od roku 1999 ewidencyjna powierzchnia lasów wzrosła o 638 ha (Tab 19.), wynika to z zainteresowania właścicieli zalesionych gruntów rolnych dofinansowaniem głównie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz budżetu Państwa; Funduszu PHARE i Funduszu Leśnego. Właściciele mogą uzyskać zwrot kosztów zakupu sadzonek. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wspiera również właścicieli części gruntów comiesięcznym ekwiwalentem za prowadzenie uprawy leśnej.

Tabela 19. Zalesienia gruntów rolnych z pomocą finansową za okres 1996-2003 r.

Powierzchnia zalesień (ha)		
Obszar	ogólna	z ekwiwalentem na 2002 i 2003 r.
Gmina Sabnie	66,97	11,01
Powiat sokołowski	546,29	125,90

Na terenie powiatu dla zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych powstało wiele obiektów przyrody chronionej. W powiecie sokołowskim występuje 108 pomników przyrody ożywionej i nieożywionej , w tym : 67 pojedynczych drzew, 23 grupy drzew, 8 - alei zabytkowych , 9 - głązów narzutowych, 1 – innych. Także w gminie Sabnie znajdują się dwa pomniki przyrody.

Użytki ekologiczne

W Sabniach obszary prawnie chronione zajmują 1664,8 ha. Wyznaczono też 4 chronione użytki ekologiczne. Są to tereny wyodrębnione dla zachowania bioróżnorodności i zostały powołane Uchwałą Rady Gminy z dnia 10 października 2002 roku. Dwa z nich znajdują się na terenie lasów państwowych, są to bagna śródleśne, a dwa na terenie wsi Sabnie i Tchorznicy Szlacheckiej. Objęte są specjalną opieką. Użytkami znajdującymi się w lesie opiekują się pracownicy Lasów Państwowych, a pozostałymi szkoły. Zadanie to polega na obserwacji wyznaczonego terenu, ochrona przed zanieczyszczeniem (np. wysypywaniem smieci) i informowanie Urzędu Gminy o wszystkich zagrożeniach i zmianach niekorzystnych dla przyrody (jak. np. „dziki” wyrąb drzew czy wycinanie zarośli).

Użytek ekologiczny „Derkacz” - to obszar ekstensywnie użytkowanych łąk torfowiskowych o powierzchni 3,46 ha w dolinie rzeki Cetyni, położony na gruntach wsi Sabnie. Opiekę społeczną nad tym obszarem pełni Zespół Szkół w Sabniach. Występują na nim różnorodne gatunki fauny i flory wśród których możemy wymienić ptaki takie jak np. : krzyżówka, potrzos, trznadel, grubodziób, dzwonec, szczygieł, słowik szary, pokląska, śpiewak, kos, kwiczoł, świergotek, zięba, pliszka żółta, skowronek polny, czajka, dzięcioły, kukułka i wiele innych. Są też różnorodne motyle i żaby. Łąki porastają: chaber łąkowy, jaskry, czyściec błotny, groszek żółty, rdest wężownik, firletka poszarpana , krwawnica pospolita, ostrożeń błotny, skrzyp błotny, kniec (kaczeniec), kuklik zwisty, żywokost lekarski, przytulia właściwa, krwiściąg lekarski, wyczyniec łąkowy, tymotka łąkowa i koniczyna łąkowa. Na uwagę zasługują: goździk pyszny, storczyki - stopłamek

krwisty i szerokolistny objęte ochroną całkowitą. Ostrożeń łąkowy i dziewięciornik błotny są na czerwonej liście roślin zagrożonych wymarciem na terenie Niziny Południowopodlaskiej. Występują zbiorowiska roślinne takie jak: ziołorośle z kozłkiem lekarskim i wiązówką błotną, wilgotna łąka z trzęślicą modrą (zagrożona na terenie całego kraju) oraz łąka z ostrożeniem łąkowym (zagrożona na Mazowszu i południowym Podlasiu).

Czwarty użytek ekologiczny nazywa się Kierz, zajmuje powierzchnię 1,36 ha i jest to zbiornik wodny oraz przylegający do niego fragment nieużytku. Celem ochrony tego terenu jest zachowanie zbiornika wodnego, będącego ostoją płazów oraz ptaków wodno-błotnych. Zbiorowiska roślinne tu występujące to głównie szuwary oraz zbiorowiska - rogatka sztywnego, włosienicznika krążkolistnego i wywłócznika okółkowego i roślin pleustonowych.

Wśród roślinności można spotkać: pałkę wąskolistną i trzcinę pospolitą, zabiścik pływający, pływacza zwyczajnego, rzesę, żabieniec babkę wodną i wiele innych. Rośnie tu wierzba szara, olsza czarna i skrzyp bagienny.

Faunę reprezentują ptaki takie jak: krzyżówka, łabędź niemy, kokoszka, potrzos, trznadel, dzwonec, pokląskwa, kwiczoł, świergotek łąkowy, trzciniak, trzcinniczek, gąsiorek, cierniówka, zięba, bogatka, modraszka, pliszka żółta, skowronek polny, czajka, dzięciołek i grzywacz. Występują też płazy, a wśród nich żaby i rzekotki, ropucha szara, grzebiuszka ziemna i kumak nizinny.

Użytkiem tym opiekuje się Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Niecieczy.

Obszary chronione

Największą przyrodniczą atrakcją powiatu jest Nadbużański Park Krajobrazowy - utworzony w 1993 roku, obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe. Nadbużański Park Krajobrazowy obejmuje swym zasięgiem tereny części powiatów: Ostrów Mazowiecka, sokołowskiego, łosickiego, węgrowskiego, pułtuskiego i wołomińskiego. W powiecie sokołowskim w jego skład wchodzi tereny gmin: Ceranów, Sterdyń, Kosów Lacki i miasto Kosów Lacki, **Sabnie**, Repki.

Ponad to w 1986r. utworzono Nadbużański Obszar Ochronionego Krajobrazu, który obejmuje część terenów powiatu: siedleckiego, sokołowskiego i łosickiego. W powiecie sokołowskim obejmuje natomiast części gmin :Sterdyń, Jabłonna L., Repki i **Sabnie**.

Ważnym atutem powiatu oraz gminy jest ich ekologiczny charakter. W powiecie na ochronę zasługują unikalne zasoby genowe i typy środowisk, jak choćby: naturalne zbiorniki wodne,

śródpolne i śródleśne „oczka” wodne , kępy drzew i krzewów, bagna, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza. Na terenie gminy Sabnie na szczególną ochronę zasługuje 1,2ha użytków ekologicznych.

Gmina Sabnie została zaliczona do Strefy Nizinnej ONW, czyli do strefy terenów nizinnych o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Wynika to z tego, że jest to obszar nizinny, jednorodny z punktu widzenia naturalnych warunków uprawy, charakteryzujący się niesprzyjającymi warunkami do produkcji rolnej, któremu grozi zaprzestanie użytkowania ziemi i gdzie konieczna jest ochrona krajobrazu. Na terenie gminy znajdują się tereny o małej produktywności, trudne w uprawie i z

ograniczonym potencjałem produkcyjnym, który nie może być zwiększony, bez dodatkowych wysokich kosztów. Produkcja w gminie Sabnie, wynikająca z małej produktywności środowiska naturalnego, jest znacznie niższa od przeciętnej w odniesieniu do głównych wskaźników ekonomicznych działalności rolniczej. Populacja gminy jest zależna od działalności rolniczej, a przyspieszenie wyludnienia zagroziłoby stabilności funkcjonowania terenu i ciągłości zaludnienia.

Zbiornik retencyjny w gminie Sabnie

W gminie Sabnie na rzece Cetyni planuje się budowę zbiornika retencyjnego Niewiadoma o powierzchni 50ha. Cała inwestycja obejmie w pierwszej kolejności budowę zbiornika wstępnego Kupientyn (z zaporą i budowlą piętrzącą), następnie zbiornika zasadniczego Niewiadoma (z zaporą czołową i budowlą zrzutową). Między zbiornikami prowadzona będzie

odcinkowa regulacja rzeki Cetyni. W chwili obecnej ukończone zostały prace nad wstępnym zbiornikiem Kupientyn. Otwarcie zbiornika nastąpiło 27 sierpnia 2004 r.

Woda jest jednym z najważniejszych bogactw ludzkości, od zawsze stanowiła przedmiot troski i niepokoju. W skrajnych przypadkach woda, jej brak lub nadmiar były synonimem nędzy, ubóstwa (susza, pomór bydła, itd.) bądź katastrofy gospodarczej (powódź). Rosnąca liczba ludności, rozwój urbanizacji oraz postępująca transformacja gospodarcza wielu gałęzi produkcji niesie ze sobą zapotrzebowanie na wodę. Wskaźniki zasobów wody czystej na 1 mieszkańca Polski daleko odbiegają od analogicznych mierników w krajach sąsiednich. W kontekście tego naukowcy mówią o deficycie wodnym w Polsce. Konieczna jest więc retencja wody, zwłaszcza tam, gdzie niewielkie są dotąd skażenie środowiska. Temu celowi służą między innymi budowane dużym nakładem środków zbiorniki retencyjne. Spełniają one rolę zbiorników przeciwpowodziowych, łagodzą skutki suszy stanowiąc jednocześnie zasób wody pitnej dla pobliskich aglomeracji miejskich.

Zbiorniki retencyjne spełniają wiele funkcji, mają charakter wielozadaniowy. Zadaniem ich jest między innymi:

1. ochrona terenów leżących w dolinie rzeki poniżej zapór przed powodzią, poprzez obniżenie maksymalnych przepływów;
2. ochrona biologicznego życia rzek, poprzez zwiększenie minimalnych przepływów w okresach suszy;
3. zaopatrzenie w wodę obszarów cierpiących na jej niedobór;
4. regulacja stosunków wodnych terenie;
5. produkcja energii elektrycznej bez szkody dla środowiska
6. oraz tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji.

Zbiornik w gminie Sabnie ma za zadanie:

1. magazynować, poprawić czystość wody i poprawić stosunki wodne gminy,
2. ochronić zasoby wodne przed nadmiernym wykorzystaniem i zanieczyszczeniem,
3. poprawić lokalne warunki komunikacyjne,
4. ochronić przed szkodliwym oddziaływaniem wody, głównie przed powodzią,
5. ochronić przed skutkami braku wody w okresach suszy,
6. wykorzystać wodę dla potrzeb straży pożarnej i turystyki.

Zadaniem całej inwestycji w dziedzinie ochrony przyrody będzie magazynowanie wód powierzchniowych odpływających dotychczasowo jałowo (bezpośrednio) do rzeki Bug i dzięki temu powstrzymanie postępującej degradacji walorów ekologicznych doliny. Budowa zbiorników (spiętrzenie poziomu wód w obu zbiornikach) znacząco poprawi stosunki wodne rejonu gminy Sabnie – nastąpi podniesienie poziomu wód gruntowych, których poziom przy dużych spadkach dla rzeki Cetyni i jednocześnie dużej podatności na erozję gruntów budujących dolinę znacznie się obniża na terenach położonych w sąsiedztwie (wzdłuż) rzeki.

Budowa zbiornika wstępnego (górnego) przyczyni się również do uzyskania poprawy czystości wód powierzchniowych, bowiem w czasach tego zbiornika gromadzić się będą namuły, śmieci i nieczystości prowadzone z górnej części zlewni. Na skutek sedymentacji transportowanych zawiesin oraz namułów dennych powstających wyniku erozji powierzchni gleb zlewni zasilającej, okresowego wydobywania zanieczyszczeń i ich utylizacji zostanie ograniczony transport biogenów w dół rzeki, a następnie do odbiornika.

Dzięki poprawie stanu środowiska (poprzez zwiększenie czystości wód) zbiornik główny (Niewiadoma) będzie mógł stanowić żerowisko dla ryb lub miejsce hodowli oraz siedlisko ptactwa wodnego i osiadłej fauny wodnej. Ponadto jego obecność wpłynie na poprawę mikroklimatu w otoczeniu, a także polepszenie walorów estetycznych i krajobrazowych gminy.

Budowa zbiornika wiązać się będzie również poprawą lokalnych warunków komunikacyjnych. Przy okazji budowy zbiornika Kupientyn poprawiono warunki komunikacyjne poprzez lokalizację zapory na zbiorniku w osi istniejącej drogi gruntowej oraz budowę mostu na rzece Cetyni. W planach jest również przeprowadzenie kanalizacji okolicznych wsi.

Dalszą z funkcji zbiornika w Sabnie będzie również wsparcie procesu ochrony przeciwpożarowej okolicznych terenów. Ponadto oba zbiorniki posiadać będą rezerwę powodziową (0.37 mln.m³) i własną retencję, co pozwoli magazynować pewną objętość fali kulminacyjnej i opóźnić gwałtowność jej przemieszczania w dół rzeki.

Zbiornik podniesie walory turystyczne okolicy. Pozwoli rozwinąć działalność turystyczną, a w szczególności agroturystykę. Atutem tych terenów jest wiele miejsc powiązanych z historią państwowości polskiej.

Generalnie cała inwestycja jest jednym z etapów rozwiązania problemu deficytu wody na terenie Polski. W Polsce mamy poważne trudności z zaspokojeniem potrzeb mieszkańców ze względu na ubogi stan zasobów wodnych. Na jednego mieszkańca kraju przypada jedynie około 1550m³ wody, co stawia nas na końcu listy krajów europejskich, na pozycji porównywalnej z Egiptem. Narastanie problemów gospodarki wodnej, charakteryzujące się stopowieniem dużych powierzchni kraju (np. Wielkopolski) oraz występowaniem obszarów zagrożonych narastającym deficytem wody, może być rozwiązane poprzez zwiększenie retencji, co można uzyskać poprzez wzrost lesistości kraju oraz budowę zbiorników zaporowych.

Powietrze

Brak przemysłu, modernizacja kotłowni i niska emisja zanieczyszczeń powodują, że można uznać stan czystości powietrza w gminie za zadowalający. Na skażenie powietrza mają wpływ w gminie kotłownie opalane zanieczyszczonym węglem w gospodarstwach domowych oraz pojazdy samochodowe z niesprawnymi układami spalinowymi i ciągniki rolnicze.

Na zanieczyszczenie powietrza w gminie mają też wpływ samochody poruszające się na drodze krajowej. Na pozostałych drogach w gminie ruch jest niewielki i wpływ zanieczyszczeń stosunkowo mały.

Woda

Wody powierzchniowe na terenie gminy są zanieczyszczone w niewielkim stopniu. Wpływają na to głównie zanieczyszczenia chemiczne spowodowane nawożeniem i stosowaniem środków ochrony roślin. Innym zagrożeniem są ścieki komunalne, które z uwagi na brak kanalizacji i brak dbałości mieszkańców dostają się do wód powierzchniowych. W czasie opadów spływają też osady ze spalin samochodowych.

Stan rzek: Cetyni i z każdym rokiem poprawia się, chociaż nadal spuszczone są do nich ścieki bezpośrednio z kanalizacji bez oczyszczania.

Co roku wzrasta zużycie wody w gminie i zwiększyło się od 2001 roku z 113,6 dam³/rok do 144,1 dam³/ rok w 2003 roku.

Gleba

Podobnie jak w przypadku wody, także i w uprawie gleby stosuje się teraz mniej nawozów i środków ochrony roślin. Zanieczyszczenie gleby powodowane jest też przez wylewanie ścieków i wyrzucanie śmieci w miejscach przypadkowych.

Hałas

W gminie brak źródeł uciążliwego hałasu. Jedynie wzdłuż drogi krajowej występuje zwiększona emisja hałasu spowodowana dużym ruchem pojazdów na drodze, szczególnie dużych samochodów ciężarowych i ciągników rolniczych. Wpływ na uciążliwy hałas ma:

- zła nawierzchnia dróg,
- duża prędkość poruszających się pojazdów,
- zła jakość samochodów i ciągników rolniczych.

PROGRAM ROZWOJU GMINY SABNIE 2006 -2013

część II

Sabnie, 2005

Po sporządzeniu diagnozy stanu gminy, kolejnym krokiem było sformułowanie **misji**, czyli kierunków dalszego rozwoju gminy oraz określenie **wizji** czyli obrazu gminy za 5-8 lat. Perspektywa ta wynikająca z planowania zgodnego z planowaniem przyjętym w Unii Europejskiej, którego od roku jesteśmy członkiem pozwoli na wyobrażanie sobie zmian w dłuższym okresie czasowym. W trakcie dyskusji nad planem rozwoju pojawiło się szereg problemów co do konieczności podejmowania decyzji o zmianach w długiej perspektywie i wyobrażenie sobie gminy w odległej perspektywie czasowej. Jednak określenie celów i

wytyczenie kierunków zmian oraz konsekwentne dążenie do ich realizacji ułatwi osiągnięcie przyjętych założeń. Dlatego też przyjęto następującą misję gminy Sabnie:

Misja

Gmina będzie dążyła do podniesienia standardów życia mieszkańców poprzez rozwój rolnictwa, małej przedsiębiorczości i turystyki przy zachowaniu naturalnych walorów przyrodniczych i dbałości o środowisko naturalne.

Poprzez stworzenie wizji gminy, która buduje ramy planowanych działań, określono pożądane cechy, do których będzie się dążyć i dzięki temu łatwiej będzie podejmować decyzje w przyszłości.

Wizja

Gmina dobrze rozwinięta rolniczo i turystycznie, czysta, przyjazna dla mieszkańców i gości, uwzględniająca w swoim rozwoju uwarunkowania i ograniczenia wynikające z jej zasobów i możliwości oraz wymagań ochrony środowiska.

Aby sprostać temu wyzwaniu społeczność będzie dążyć do kształtowania najlepszych postaw i zachowań mieszkańców, będzie identyfikować się ze swoim środowiskiem i przejmie odpowiedzialność za rozwój gospodarczy i społeczny gminy. Jako pierwszoplanowe zadania zmierzające do osiągnięcia celu to realizacja zadań i celów operacyjnych ujętych w Strategii Rozwoju Gminy.

Na wizję rozwoju gminy składają się następujące elementy:

Zakładane cechy społeczności lokalnej: poprzez stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych będzie się dążyć do zatrzymania młodych ludzi na terenie gminy, tak by utrzymać dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego.

Pożądanne składniki jakości życia: będzie się dążyć do stworzenia dobrej opieki zdrowotnej mieszkańcom, a także dążyć się będzie do zapewnienia bezpiecznych warunków życia. Poprawiać się będzie warunki oświaty, opieki socjalnej oraz poszerzać możliwości rozwoju sportu i działalności kulturalnej w gminie. Więcej uwagi poświęcać się będzie zajęciom pozaszkolnym dzieci i młodzieży oraz organizacji życia kulturalnego mieszkańców.

Pożądanne efekty rozwoju gospodarczego: dążyć się będzie do wielofunkcyjnego rozwoju gminy, a szczególnie rolnictwa i turystyki. Wspierać się będzie małą przedsiębiorczość stwarzając dogodne warunki rozwoju lokalnym przedsiębiorcom jak i inwestorom zewnętrznym. Popierana będzie restrukturyzacja rolnictwa w celu powiększania gospodarstw rolnych i tworzenia zorganizowanych grup rolników, tak by zwiększać konkurencyjność produkcji rolniczej.

Rozwijać się będzie turystyka, gdzie główną atrakcją przyciągającą turystów będzie zbiornik retencyjny, wały jadzwingowskie oraz historia życia i twórczości Heleny Mniszkówny.

Zakładane składniki wyposażenia technicznego: dążyć się będzie do poprawy infrastruktury technicznej, modernizacji dróg, remontów poboczy i budowę chodników we wszystkich miejscowościach na terenie gminy. Dążyć się będzie do poprawy bezpieczeństwa poprzez dobre oznakowanie dróg oraz zakładanie i modernizację oświetlenia. Przedłużona zostanie sieć wodociągowa. Będzie powstawała sieć kanalizacji i stacje oczyszczania ścieków.

Pożądanne cechy z punktu widzenia ochrony środowiska:

Zostanie oddany do użytku zbiornik retencyjny. Wdrażany będzie Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sabnie na lata 2004 -2011. Aby ograniczyć ilość odpadów prowadzona będzie polityka segregacji śmieci i szeroka działalność szkoleniowo informacyjna, by wyeliminować dzikie wysypiska śmieci.

Pożądanne cechy zagospodarowania przestrzennego:

Dążyć się będzie do racjonalnego gospodarowania terenami zgodnie z przyjętą polityką ochrony środowiska i rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinnego. Wokół zbiornika retencyjnego będą powstawać tereny rekreacyjne. Obszar gminy jest dobrze powiązany siecią komunikacyjną krajową i powiatową z dobrą infrastrukturą drogową.

Usprawnienia w zarządzaniu:

Informatyzacja Urzędu Gminy podniesie znacznie jakość obsługi mieszkańców i wpłynie na to nie tylko widoczna poprawa warunków pracy urzędników, ale również dostępność do wielu informacji potrzebnych mieszkańcom.

Sukcesywne dążenie do wypełnienia zakładanych w wizji cech jakie przyszłości charakteryzować będą elementy społeczne, gospodarcze, środowiskowe i przestrzenne gminy wpłyną na widoczną poprawę jakości życia mieszkańców i zrealizują wizję przyszłej gminy wypracowaną w niniejszej strategii.

Analiza SWOT

Wyznaczanie celów, określanie kierunków i zmian w przyszłości jest możliwe po identyfikacji głównych problemów gminy, a także szczegółowej analizie słabych i mocnych stron oraz możliwościach i zagrożeniach, które mogą się pojawić w trakcie realizacji strategii. Przeprowadzenie analizy SWOT pozwoliło przyjrzeć się występującym w gminie problemom i przeanalizować je z szerszej perspektywy. Umożliwiło to poszukiwanie rozwiązań wykorzystując możliwości własne, a także współpracę z miastem i sąsiednimi gminami. Zidentyfikowano czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na gminę i jej mieszkańców.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Społeczeństwo</p> <p>Ludność</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duża aktywność i przedsiębiorczość części mieszkańców, • Dobrze przygotowana kadra placówek oświatowych, • Otwartość ludzi na wyzwania i zmiany. • Brak przestępczości w gminie <p>Oświata, kultura i sport</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokrywająca potrzeby sieć szkół • Bliskość szkół średnich w Sokołowie Podlaskim, • Bliskość placówek kulturalnych i sportowych w Sokołowie Podlaskim takich jak Sokołowski Ośrodek Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji basen, skansen, • Ciekawa spuścizna historyczna regionu <p>Rynek pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bliskość dużych rynków pracy jakimi są: Warszawa, Siedlce, • Duży potencjał siły roboczej, • Otwarcie europejskiego rynku pracy <p>Zdrowie i opieka społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bliskość do lekarzy specjalistów w mieście, • Rozwijający się szpital powiatowy, • Dobra, wykwalifikowana kadra. <p>II. Gospodarka</p>	<p>1. Społeczeństwo</p> <p>Ludność</p> <ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się mieszkańców • Ubożenie społeczeństwa • Bierność części mieszkańców • Migracja ludzi młodych o dużym potencjale • Słabe zainteresowanie działalnością społeczną <p>Oświata, kultura i sport</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak ośrodka kultury • Mało zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży • Słabe wykształcenie mieszkańców <p>Rynek pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezrobocie i ograniczona liczba miejsc pracy w sektorze pozarolniczym, • Duży odsetek ludzi młodych pozostających bez pracy, • Bierność zawodowa bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, • Niewystarczająca liczba ofert pracy dla niepełnosprawnych. <p>Zdrowie i opieka społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak lekarzy specjalistów w gminie, • Trudny dojazd do lekarzy, • Brak placówek opieki nad przewlekle i obłożnie chorymi. <p>II. Gospodarka</p>

Infrastruktura

- Dobra sieć dróg
- Dość dobra infrastruktura techniczna (wodociągi, telefonizacja)

Atuty lokalizacyjne

- Dobre położenie geograficzne w regionie dla rozwoju turystyki i rolnictwa
- Zasoby naturalne lasy i rzeka
- Teren o niskim potencjalnie zagrożenia klęskami żywiołowymi,

Atuty instytucjonalne i społeczne

- Dobra kondycja finansowa gminy
- Dobry dostęp do rynków zbytu (rolnictwo)
- Zabytki i miejsca o znaczeniu historycznym
- Przemysł
- Akceptacja władz samorządu dla wspierania przedsiębiorczości.

III. Środowisko

- Dobrze zorganizowany wywóz śmieci z gminy,
- Poprawa jakości zanieczyszczonych wód
- Zainteresowanie samorządu poprawą jakości środowiska naturalnego i ograniczaniem zanieczyszczeń
- Budowa zbiornika retencyjnego

IV. Informacja i promocja

- Zainteresowanie gminy współpracą z miastem, powiatem i sąsiednimi gminami,
- Udział gminy w promocji regionu,
- Obecność na imprezach, targach i festynach.
- Dobra współpraca z lokalnymi

Infrastruktura

- Położenie geograficzne gminy - na terenach typowo wiejskich,
- Brak gazu i kanalizacji,
- Słaba komunikacja na obszarze gminy
- Słaby stan techniczny dróg w tym część nieutwardzona,
- Brak ścieżek turystycznych, rowerowych sprzyjających rozwojowi turystyki.
- Brak bazy noclegowej dla turystów.

Ograniczenia organizacyjne

- Rozdrobnione gospodarstwa,
- Brak rejonu przemysłowego,
- Niewykorzystane zasoby kultury,
- Nie rozwinięta turystyka wiejska,
- Brak współpracy wśród rolników (organizacja zbytu i zaopatrzenia),
- Słabe wsparcie w rozwoju przedsiębiorczości,
- Trudności ze zbytem produkcji rolnej,
- Niskie dochody na wsi i trudności w dostępie do kapitału,
- Wąska oferta atrakcji turystycznych
- Słabe zaplecze gastronomiczne dla turystów.

III. Środowisko

- Brak kanalizacji w gminie,
- Brak oczyszczalni ścieków,
- Dzikie wysypiska śmieci.
- Zaniedbana infrastruktura melioracyjna.

IV. Informacja i promocja

mediami.	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba promocja gminy • Brak dobrej strony internetowej • Słaba współpraca międzynarodowa.
----------	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duża część mieszkańców zainteresowana zmianami; • Otwartość samorządu gminy na działania związane z wszechstronnym rozwojem gminy; • Zainteresowanie poszerzaniem kontaktów między gminami i kontaktów międzynarodowych; • Młodzież dążąca do podnoszenia kwalifikacji i kształcenia się; • Zainteresowanie mieszkańców i samorządu podniesieniem bezpieczeństwa i ograniczaniem zjawisk patologicznych; • Dobra współpraca z mediami i rozpoczęte wspólne działania z gminami, powiatem i miastem Sokołów Podlaski w kierunku promocji regionu szansa na przyciągnięcie inwestorów i turystów. <p>2. Gospodarka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobre położenie dla rozwoju rolnictwa i turystyki wiejskiej • Budowa zbiornika retencyjnego szansą na przyciągnięcie turystów do 	<p>1. Społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak zainteresowania integracją wśród rolników przy tak dużym rozdrobnieniu gospodarstw może być przyczyną braku postępu w rolnictwie i upadkiem gospodarstw; • Zbyt słabe rolnictwo i bierna postawa mieszkańców może wpłynąć na zwiększenie poziomu bezrobocia; • Odływ młodych ludzi z gminy w poszukiwaniu pracy i starzenie się społeczeństwa; • Ubożenie społeczeństwa i brak kapitału jest poważnym zagrożeniem dla dalszego rozwoju rolnictwa i przedsiębiorczości w gminie; • Wydłużający się okres pozostawania bez pracy może być barierą w podejmowaniu nowej pracy i prowadzić do utrwalania biernych postaw; • Brak programu wsparcia dla niepełnosprawnych może być przyczyną izolowania się tej grupy społeczeństwa; • Niedoinwestowanie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej będzie przyczyną słabej kondycji zdrowotnej i fizycznej mieszkańców; • słaba promocja – słabe zainteresowanie inwestorów. <p>2. Gospodarka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedogodne połączenia na terenie gminy ograniczają i utrudniają komunikację mieszkańców; • Słaba jakość dróg

<p>gminy;</p> <ul style="list-style-type: none">• Wykorzystanie zasobów kultury do przyciągnięcia turystów;• Wprowadzenie zachęt dla inwestujących w przedsięwzięcia gospodarcze i ochronę środowiska szansą na rozwój gospodarzy;• Wykorzystanie istniejących możliwości i zasobów w rolnictwie szansą na jego rozwój. <p>3. Środowisko</p> <ul style="list-style-type: none">• Wdrożenie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sabnie szansą na poprawę stanu środowiska naturalnego w gminie;• Zakładanie przydomowych oczyszczalni ścieków szansą na obniżenie kosztów budowy kanalizacji w gminie;• Upowszechnianie w gminie segregacji śmieci poprawi jakość gospodarki odpadami i podniesie świadomość mieszkańców gminy;• Czyste środowisko sprzyjać będzie produkcji żywności metodami ekologicznymi.	<ul style="list-style-type: none">• Słaba infrastruktura gastronomiczno-usługowa nie sprzyja rozwojowi turystyki w gminie• Duże rozdrobnienie gospodarstw i zbyt wolna restrukturyzacja nie sprzyja dalszemu rozwojowi rolnictwa <p>3. Środowisko</p> <ul style="list-style-type: none">• brak inwestycji w ochronie środowiska to dalsze jego zanieczyszczanie (oczyszczalnie, kanalizacja)• Słabe zainteresowanie wywozem śmieci nie będzie wpływało na poprawę czystości gminy i zmniejszenie się ilości dzikich wysypisk śmieci;• Zaniedbana melioracja gruntów, w tym konserwacja rowów i przepustów utrudnia gospodarkę zasobami wody i obniża rentowność produkcji rolniczej
--	---

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE MAJĄCE WPŁYW NA ROZWÓJ GMINY

SPRZYJAJĄCE CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

1. Fundusze Strukturalne i inne korzyści wynikające z członkostwa Polski w UE.
2. Otwarcie rynków po przystąpieniu Polski do UE.
3. Rozwój Sokołowa Podlaskiego i Siedlec.
4. Rozwój rynku hurtowego w Warszawie.
5. Rosnące zainteresowanie turystów zagranicznych Polską.
6. Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sabnie szansą na poprawę stanu czystości środowiska naturalnego w gminie
7. Udział w stowarzyszeniu gmin nadbużańskich szansą na rozwinięcie turystyki wiejskiej w gminie.

NIESPRZYJAJĄCE CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

1. Niestabilna polityka gospodarcza państwa i wysokie podatki.
2. Duża biurokracja i niestabilność przepisów prawa.
3. Wzrost bezrobocia i brak ofert pracy dla ludzi młodych.
4. Wejście do Unii Europejskiej – niskie ceny na wiele produktów napływających z zagranicy i olbrzymia konkurencja przy braku zaplecza kapitałowego w Polsce.

Charakterystyka obszarów problemowych

Spoleczeństwo

W tym obszarze planowania strategicznego główne zadania koncentrowały się będą na poprawie warunków kształcenia dzieci i młodzieży poprzez inwestycje w oświacie – budowa sali gimnastycznej. Obiekt ten wykorzystywany będzie również do rozwoju działalności sportowej i rekreacyjnej i powinien wpłynąć na poprawę kondycji fizycznej i zdrowotnej

mieszkańców gminy. Wyremontowanie Domu Wiejskiego w Sabniach poprawi warunki czytelnictwa w gminie (wykorzystanie budynku dla biblioteki gminnej) i działalności kulturalnej w gminie. Inne zadania będą dotyczyły wsparcia aktywnych mieszkańców gminy, którzy zainteresowani są tworzeniem organizacji pozarządowej i innymi formami pracy społecznej na rzecz swoje gminy. Przyjęte zadania będą również uwzględniały potrzeby socjalne i społeczne mieszkańców gminy oraz bezpieczeństwa.

Gospodarka

Jednym z ważniejszych zadań dla gminy jest poprawa warunków infrastrukturalnych, dlatego przyszłe inwestycje będą dotyczyły remontów i modernizacji dróg i poboczy, a dla zwiększenia bezpieczeństwa poruszania się po drogach - zakładania oświetlenia i poprawy oznakowania pionowego i poziomego dróg. Ważnym zadaniem będzie tu budowa zbiornika retencyjnego i stworzenie warunków do rozwoju terenów rekreacyjnych wokół zbiornika.. Innym istotnym obszarem planowania strategicznego są działania nastawione na wspieranie małych przedsiębiorstw oraz na tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy. W ramach obszaru będzie się prowadzić działania ograniczające bezrobocie i stymulujące organizowanie się przedsiębiorców. Zadania obejmować będą też mieszkańców, którzy zdecydują się na rozpoczęcie nowej działalności gospodarczej pozarolniczej, na zakładanie gospodarstw agroturystycznych, rozwijanie usług turystycznych i tworzenia grup producenckich. Ten obszar problemowy obejmował będzie produkcję rolniczą, a głównie zapewnienie dobrego dostępu do informacji i doradztwa oraz wsparcie działań związanych ze zbytem produkcji.

Środowisko

W planowaniu strategicznym zwrócona będzie uwaga na długofalowe rozwiązania problemowe dotyczące gospodarki odpadami, wypracowania metod współpracy z sąsiednimi gminami i miastem Sokołów Podlaski dla realizacji celów ochrony i zachowania środowiska naturalnego, spójnych dla całego powiatu. Słabym punktem w ochronie środowiska jest brak kanalizacji, a co się z tym wiąże, budowa oczyszczalni ścieków. Dlatego w dalszej perspektywie planuje się inwestycje w tym kierunku. Wspierane będzie również zakładanie przydomowych oczyszczalni ścieków, zwłaszcza na terenie o rozproszonym budownictwie, gdzie koszty budowy kanalizacji byłyby zbyt wysokie

Zadania nakierowane będą na planowanie, wypracowywanie strategii i tworzenie warunków do ograniczania zanieczyszczeń na terenie gminy.

Wspierane będą działania szkoleniowe i informacyjne, popierana będzie segregacja śmieci, czyli wszystkie te działania, które wpłyną na zmniejszenie zanieczyszczenia gminy. Czyste środowisko będzie szansą dla rozwoju turystyki w gminie i wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców.

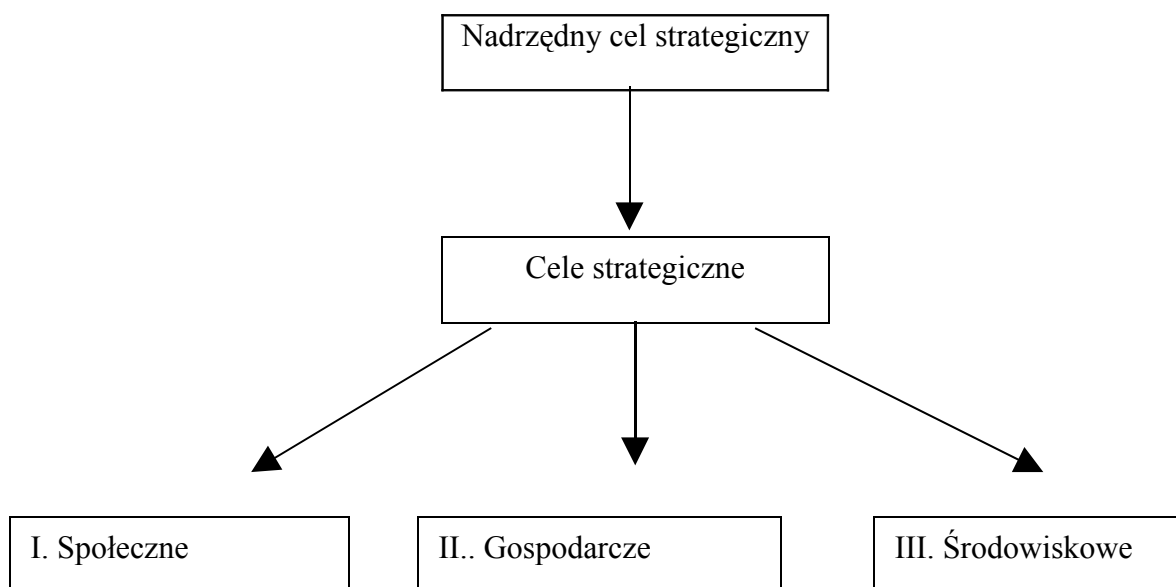
NADRZĘDNY CEL STRATEGICZNY

Nadrzędnym przyjętym celem strategicznym wspomagającym zrównoważony rozwój na obszarze gminy Sabnie jest:

Poprawa warunków życia mieszkańców gminy Sabnie poprzez zrównoważony rozwój gminy, wsparcie rozwoju rolnictwa i turystyki wiejskiej oraz zachowanie czystego środowiska.

Na podstawie opracowanej diagnozy, konsultacjach przeprowadzonych z mieszkańcami i pracownikami gminy wybrano pięć celów strategicznych. Wybór ich wynika również z przeprowadzonej analizy SWOT i zdefiniowanej misji i wizji gminy. Obejmują one najważniejsze obszary problemowe (społeczeństwo, gospodarka i ochrona środowiska), które mają wpływ na rozwój i przyszły kształt gminy.

CELE STRATEGICZNE

Przyjęte **cele strategiczne**, zawierają główne kierunki działań, które będą realizowane w okresie długofalowym, w naszym przypadku do roku 2013. Aby dojść do realizacji nadrzędnego celu strategicznego zdefiniowano pięć głównych celów strategicznych:

- I. Rozwój infrastruktury**
- II. Ochrona środowiska**
- III. Wsparcie przedsiębiorczości**
- IV. Rozwój oświaty, kultury i sportu**
- V. Rozwój turystyki w gminie**

W ramach poszczególnych celów strategicznych określono cele operacyjne i do każdego z nich założono wykonanie szeregu konkretnych zadań szczegółowych.

RAMY CZASOWE STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Sabnie przygotowana została w średniookresowym horyzoncie planistycznym i obejmuje lata od 2006 roku do roku 2013. Podzielona została na dwa okresy:

- okres I obejmujący rok 2006,
- okres II obejmujący lata 2007-2013.

Przyjęcie takiego podziału związane było przede wszystkim z koniecznością dostosowania naszego planowania do przyjętych okresów w Unii Europejskiej, której jesteśmy od roku członkiem.

Pierwszy okres planowania pozwala określić dość szczegółowo zadania wraz z opisem finansowym. Drugi okres planowania obejmuje działania przewidziane do realizacji w dłuższej perspektywie, stąd ich opis jest mniej szczegółowy.

Należy tu zwrócić uwagę na fakt, że część zadań jest związana ściśle z kompetencjami samorządu gminy, ale są również zadania, które mają szerszy zasięg i leżą w gestii innych podmiotów. Gmina będzie pełniła tu rolę wspierającą, by zainicjować lub przyspieszyć realizację zadań, które mogą przyczynić się do poprawy życia mieszkańców i wpłynąć na rozwój gminy. W tej grupie mieszczą się też inicjatywy ponadgminne, które mają szansę powodzenia przy współdziałaniu innych jednostek organizacyjnych (samorządów, instytucji, organizacji pozarządowych).

Cel Strategiczny nr I

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY GMINY

Dla dobrego rozwoju gminy i poprawy poziomu życia mieszkańców konieczne są wielorakie inwestycje. Dla rozwoju rolnictwa i turystyki ważne są dobre drogi dojazdowe, wodociąg i kanalizacja. Gmina nie jest w pełni zwodociągowana i konieczne są dodatkowe odcinki, które połączą oddalone gospodarstwa. Część dróg wymaga remontów, na wielu odcinkach trzeba poprawić oznakowanie, wybudować chodniki i poprawić bądź uzupełnić oświetlenie. W gminie brak jest kanalizacji, a co

się z tym wiąże, brak oczyszczalni ścieków. To główne zadania stojące przed samorządem gminy.

Cele operacyjne:

1.1 Modernizacja dróg i infrastruktury drogowej

1.2 Poprawa bezpieczeństwa w poruszaniu się po drogach

1.3 Oświetlenie dróg i ulic

1.4 Poprawa jakości znakowania dróg

1.5 Budowa wodociągu w gminie – zagęszczenie sieci wodociągowej

1.6 Remonty przepustów i mostów

1.1 Modernizacja dróg i infrastruktury drogowej

Zadanie 1.1.1:

Budowa i modernizacja dróg gminnych

W gminie jest dobra sieć dróg, niestety nie wszystkie są dobrej jakości stąd konieczność remontów i modernizacji wielu odcinków. Inwestycje będą prowadzone systematycznie w miarę pozyskiwania środków.

Przewiduje się modernizację dróg w miejscowościach:

Wymysły – Chmielnik -2006-2007

Kupientyn – Budy Kupientyńskie –dokończenie inwestycji 2006-2008,

Oraz w kolejnych latach:

Suchodół,

Sabnie,

Zembrów,

Kurowice,

Tchórznica Włociańska,

Tchórznica Szlachecka,

Niewiadoma

Nieciecz

Hołowienki

Ponadto poszerzenie pasa drogowego – droga dojazdowa do zbiornika w Kupientynie, przy zbiorniku w Niewiadomej i Niecieczy Włościańskiej

Czasokres realizacji inwestycji: lata 2006 - 2012

Kolejność zadań zostanie określona przy planowaniu w roku 2006.

Finansowanie: budżet gminy, Fundusze Strukturalne, budżet państwa.

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy :

Zadanie 1.1.2:

Budowa dróg gminnych.

Nie wszystkie drogi w gminie są utwardzone, stąd konieczność inwestycji. Z uwagi na brak środków finansowych budowę przewidziano po roku 2007.

Planuje się budowę i remonty dróg w kolejnych latach w miarę posiadanych środków określonych w corocznym budżecie

Czasokres realizacji inwestycji: lata 2007 – 2013

Kolejność zadań zostanie określona przy planowaniu w roku 2006.

Finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, Fundusze Strukturalne.

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

1.2 Poprawa bezpieczeństwa w poruszaniu się po drogach

W gminie jest niewystarczająca ilość chodników w stosunku do potrzeb mieszkańców. Stąd konieczność ich budowy w wielu miejscowościach. Szczególnie ważne są tam, gdzie poruszają się dzieci i gdzie jest większy ruch drogowy. Istniejące chodniki wymagają też napraw i uzupełnień, dlatego by zapobiec dalszemu niszczeniu wymagają remontów.

Zadanie 1.2.1:

Remont chodników przydrożnych

Czasokres realizacji inwestycji: wykonywane na bieżąco, w miarę potrzeb i możliwości finansowych, działalność ciągła rozłożona na lata 2006-2013

Planowane inwestycje w miejscowościach: Niewiadoma, Suchodół, Tchórznica – w 2006

Finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Zadanie 1.2.2:

Budowa chodników przydrożnych

Inwestycje zostaną szczegółowo określone w kolejnych latach przy opracowywaniu planów budżetowych

Czasokres realizacji inwestycji: lata 2007 – 2013

Kolejność zadań zostanie określona przy planowaniu w roku 2006.

Finansowanie: budżet gminy, budżet powiatu.

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Zadanie 1.2.2:

Budowa zatok i przystanków autobusowych przy drogach

Inwestycje realizowane w miarę posiadania środków

Czasokres realizacji inwestycji: lata 2006 – 2013

Kolejność zadań zostanie określona przy planowaniu w roku 2006.

Finansowanie: budżet gminy, budżet powiatu, budżet państwa, Fundusze Strukturalne.

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

1.3 Oświetlenie dróg i ulic

Podobnie jak budowa chodników, zakładanie oświetlenia i wymiana lamp na energooszczędne też poprawia bezpieczeństwo w poruszaniu się po drogach, dlatego jako jedno z ważnych zadań dla gminy przyjęto zakładanie i wymiana oświetlenia w wybranych miejscowościach.

Zadanie 1.3.1:

Remont oświetlenia w gminie Sabnie - w kolejnych miejscowościach określonych w corocznych planach budżetowych:

Czasokres realizacji inwestycji: 2006 -2013

Finansowanie: budżet gminy

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

1.4 Poprawa jakości znakowania dróg

Zadanie 1.4.1:

Oznakowanie pionowe i poziome dróg

Dobra komunikacja wymaga prawidłowego oznakowania pionowego. W złych warunkach pogodowych ważne staje się oznakowanie poziome dróg. Stąd konieczność systematycznego pionowego i poziomego oznakowania dróg.

Planowane w miejscowościach: Trzórznica Szlachecka, Niewiadoma, Nieciecz, Hołowienki

Pozostałe: wykonywane na bieżąco w miarę potrzeb

Czasokres realizacji inwestycji: lata 2006-2013

Finansowanie: budżet gminy, budżet powiatu

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

1.5 Budowa wodociągu

Zadanie 1.5.1: Przygotowanie dokumentacji na budowę wodociągu

Czasokres realizacji inwestycji: 2006

Finansowanie: budżet gminy

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Zadanie 1.5.2: Budowa wodociągu

Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w miejscowościach Chmielnik,

Wymysły, Hilarów oraz Tchórznica

Czasokres realizacji inwestycji: 2006 -2007

Finansowanie: fundusze strukturalne, budżet gminy

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

1.6 Remonty przepustów i mostów

Zadanie 1.6.1: Remont przepustu w Klepkach, teren sołectwa Suchodół

Czasokres realizacji inwestycji: 2007

Finansowanie: WFOŚ, budżet gminy

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Cel Strategiczny nr II

OCHRONA ŚRODOWISKA

Drugim kluczowym celem strategicznym jest ochrona środowiska w gminie Sabnie. Stawia to przed samorządem i mieszkańcami szereg poważnych wyzwań.

Dużym ułatwieniem jest tu przyjęty Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sabnie na lata 2005 -2011. Jednym z ważniejszych zadań przyjętych przez gminę dotyczy budowy zbiornika retencyjnego. Ważnym jest również udział i zaangażowanie samych mieszkańców w działania takie jak eliminowanie dzikich wysypisk śmieci, segregacja odpadów i ograniczanie środków chemicznych stosowanych w produkcji rolniczej na rzecz środków biologicznych. Innym zadaniem jest opracowanie projektu sanitacji wsi, a następnie prace nad .skanalizowaniem gminy i budowa oczyszczalni ścieków. Utrudnieniem dla gminy są tereny, na których jest duże rozproszenie budynków co powoduje nieopłacalność budowy kanalizacji. Rozwiązaniem mogą być przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Brak kanalizacji powoduje szereg negatywnych zjawisk, które zaobserwowano w sferze środowiskowej: zanieczyszczenie cieków wodnych, zanieczyszczanie gleb, zdarza się, że ścieki trafiają bezpośrednio do rowów, rzeki i gruntu.

Istotnym problemem są również trudności organizacyjne oraz egzekucyjne związane z koordynacją systemu gospodarowania odpadami, co skutkuje zaśmiecaniem obszaru gminy. Dzikie wysypiska śmieci stanowią nie tylko poważne zagrożenie środowiskowe, lecz także wpływają na ogólny wizerunek gminy.

Cele operacyjne

2.1 Inwestycje proekologiczne

2.2 Ochrona powietrza i wody

2.3 Edukacja związana z ochroną środowiska

2.4 Planowanie długofalowe

2.1 Inwestycje proekologiczne

Zadanie 2.1.1:

Termorenowacja hydroforni w Sabniach

Czasokres realizacji inwestycji: 2006-2009

Finansowanie: budżet gminy, WFOŚ

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Zadanie 2.1.2:

Budowa zbiornika retencyjnego w gminie

Czasokres realizacji inwestycji: 2006-2011

Finansowanie: budżet gminy, NFOŚ, WFOŚ

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Zadanie 2.1.3:

Przygotowanie programu sanitacji gminy

Czasokres realizacji inwestycji: 2006

Finansowanie: budżet gminy, WFOŚ

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Zadanie 2.1.4:

Rozpoczęcie budowy kanalizacji w Sabniach

Czasokres realizacji inwestycji: 2006-2008

Finansowanie: budżet gminy, WFOŚ

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Zadanie 2.1.5:

Budowa stacji oczyszczania ścieków w Sabniach

Czasokres realizacji inwestycji: 2006-2008

Finansowanie: budżet gminy, WFOŚ

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

2.2 Ochrona powietrza i wody

Zadanie 2.2.1:

Gminna akcja sprzątania śmieci

Obejmująca cały teren gminy. Jej celem jest zebranie śmieci pozostawionych w różnych przypadkowych miejscach, w rowach, w kępach drzew, wzdłuż rzek itp. Pozwala poprawić stan czystości gminy, ale nie zapobiega tworzeniu się nowych dzikich wysypisk śmieci.

Czasokres realizacji: 2006 – 2013 – dwa razy w ciągu każdego roku

Finansowanie: budżet gminy

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Partnerzy: mieszkańcy gminy, szkoły

Zadanie 2.2.2:

Wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów.

Z gminy wywożone są segregowane przez mieszkańców śmieci. Akcja informacyjna zmierzająca do ograniczenia zanieczyszczenia gminy i przyzwyczajenia mieszkańców do dbania o czystość gminy.

Czasokres realizacji: 2006-2013

Finansowanie: budżet gminy

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Partnerzy: mieszkańcy gminy, szkoły

2.3 Edukacja związana z ochroną środowiska

Zadanie 2.3.1:

Zakładanie przydomowych oczyszczalni ścieków

Inicjowanie szkoleń i zachęcanie mieszkańców gminy do planowania inwestycji w gospodarstwach przy wykorzystaniu środków z Funduszy Strukturalnych.

Czasokres realizacji: 2006-2009

Finansowanie: szkolenia: budżet gminy

zakładanie oczyszczalni: fundusze strukturalne, udział własny mieszkańców gminy

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Partnerzy: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Zadanie 2.3.2:

Likwidacja dzikich wysypisk śmieci

Wspieranie i inicjowanie szkoleń wśród dorosłych i dzieci na temat szkodliwego wpływu zanieczyszczeń na środowisko naturalne i obniżanie standardu życia mieszkańców gminy, a także poważnych zagrożeń w przypadku pojawiania się odpadów szkodliwych (np. azbest).

Czasokres realizacji: działanie ciągłe

Finansowanie: budżet gminy, WFOŚ, fundusze organizacji pozarządowych

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Partnerzy: szkoły z terenu gminy, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną środowiska

Zadanie 2.3.3:

Popularyzacja zasad ochrony środowiska

Inicjowanie szkoleń i konkursów dla dzieci i młodzieży z terenu gminy, które będą zwracały uwagę na zasadność dbania o środowisko naturalne i propagowały będą pozytywne wzorce zachowań.

Czasokres realizacji: zadanie ciągłe

Finansowanie: budżet gminy, budżet wojewódzki, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Partnerzy: szkoły, organizacje pozarządowe

Zadanie 2.3.4:

Estetyka gminy

Organizowanie konkursów zachęcających mieszkańców do dbania o swoje otoczenie, obejście, ogród przydomowy.

Czasokres realizacji: zadanie ciągłe

Finansowanie: budżet gminy, budżet wojewódzki, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Partnerzy: szkoły, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, organizacje pozarządowe

2.4 Planowanie długofalowe

Zadanie 2.4.1:

Program gospodarki wodnej

Przygotowanie planu gospodarowania zasobami wody w gminie z uwzględnieniem planu oczyszczania rowów i konserwacji urządzeń melioracyjnych we współpracy z Wojewódzkim Zarządem Melioracji i Urzędów Wodnych i zabieganie o jego realizację

Czasokres realizacji: 2006 -2007

Finansowanie: budżet gminy, środki zewnętrzne

Odpowiedzialny za realizację zadania: Urząd Gminy

Partnerzy: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

Cel Strategiczny nr III

WSPARCIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Rozwój gospodarczy gminy to jeden z najpoważniejszych czynników mających wpływ na poziom życia mieszkańców. Dobrze funkcjonujące gospodarstwa rolnicze, rozwój usług i handlu to zatrudnienie dla ludzi z gminy. Zakładanie firm choćby i jednoosobowych to nowe miejsca pracy. Dlatego gmina będzie starała się tworzyć dogodne warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Ważna jest też bliskość Sokołowa Podlaskiego. Stworzenie dobrej współpracy z miastem i wykorzystanie Programu Wspieranie Przedsiębiorczości może zaowocować nowymi miejscami pracy dla mieszkańców gminy. Również przygotowanie z miastem i z sąsiednimi gminami oferty dla inwestorów, pomogłoby w ożywieniu gospodarczym tego regionu. Dużym wsparciem mogą okazać się Fundusze Strukturalne na restrukturyzację rolnictwa, rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego i małej przedsiębiorczości. Korzystanie z tego źródła wsparcia przez mieszkańców, może również przyczynić się do poprawy sytuacji w gminie.

Cele operacyjne

- 3.1 Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości**
- 3.2 Organizowanie się przedsiębiorców**
- 3.3 Restrukturyzacja gospodarstw rolniczych**
- 3.4 Działalność informacyjna w gminie**

3.1 Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości

Zadanie 3.1.1:

Wspieranie działań na rzecz pozyskiwania inwestorów

Z uwagi na wielkość gminy i jej położenie wydaje się najbardziej ekonomiczne wspólne opracowanie oferty dla potencjalnych inwestorów przez gminy powiatu i miasto Sokołów Podlaski.

Czasokres realizacji: 2006 –2013 rok

Źródła finansowania: wspólny wkład z budżetu gmin, miasta Sokołów Podlaski i powiatu oraz środki własne firm

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: Starostwo Powiatowe, Wydział Promocji urząd miasta, gminy, firmy działające w powiecie, lokalne media

3.2 Organizowanie się przedsiębiorców

Zadanie 3.2.1:

Wspieranie tworzenia grup producenckich

poprzez prowadzenie działalności informacyjnej, szkoleniowej i promocyjnej

Czasokres realizacji: działanie ciągłe

Źródła finansowania: budżet gminy oraz budżet państwa, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: sąsiednie gminy, Mazowiecka Izba Rolnicza, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Zadanie 3.2.2:

Utworzenie punktu informacyjnego w gminie

Stworzenie komórki, której głównym zadaniem będzie wspieranie przedsiębiorczości w gminie, a także pomaganie w zdobywaniu funduszy zewnętrznych na rozwój gminy.

Czasokres realizacji: działanie ciągłe

Źródła finansowania: budżet gminy oraz budżet państwa, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy Sabnie

Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Marszałkowski, Mazowiecka Izba Rolnicza, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, organizacje pozarządowe

3.3 Restrukturyzacja gospodarstw rolniczych

Zadanie 3.3.1:

Wsparcie restrukturyzacji rolnictwa

Działanie to będzie związane głównie z informacją i szkoleniami. Gmina będzie zabiegała o jak najpełniejszą informację dla mieszkańców wsi, by w pełni wykorzystywali dostępne fundusze pomocowe i mogli sprostać coraz silniejszej konkurencji na rynku.

<i>Czasokres realizacji:</i>	działanie ciągle
<i>Źródła finansowania:</i>	budżet państwa, Fundusze Strukturalne
<i>Odpowiedzialny za realizację:</i>	Urząd Gminy
<i>Partnerzy:</i>	Mazowiecka Izba Rolnicza, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Powiatowy Urząd Pracy

3.4 Działalność informacyjna w gminie

Zadanie 3.4.1:

Usprawnienie przepływu informacji w gminie

Zmiana strony internetowej gminy, by stała się dobrym, aktualnym i nowoczesnym nośnikiem informacji.

<i>Czasokres realizacji:</i>	działania ciągle
<i>Źródła finansowania:</i>	budżet gminy
<i>Odpowiedzialny za realizację:</i>	Urząd Gminy

Cel Strategiczny nr IV

ROZWÓJ OŚWIATY, KULTURY I SPORTU

Podstawowe problemy związane z funkcjonowaniem sfery oświaty i wychowania na terenie gminy dotyczą sieci placówek szkół podstawowych oraz gimnazjum.

Mimo subwencji oświatowej, koszty utrzymania szkół są tak wysokie, że większość środków przeznaczana się na utrzymanie szkół, co ogranicza możliwości zakupu wyposażenia, w tym pomocy dydaktycznych.

W niektórych szkołach brakuje odpowiedniego zaplecza dla uczniów, zwłaszcza sportowego. Wiele do życzenia pozostawia również istniejąca oferta zajęć pozalekcyjnych. Problem ten w pewnym stopniu rozwiąże nowa inwestycja związana z budową sali gimnastycznej. Będzie mogła ona służyć dzieciom w czasie szkoły, a także ułatwi prowadzenie grup sportowych i zajęć dodatkowych. Poważnym problemem jest poziom wykształcenia mieszkańców gminy.

Połowa mieszkańców kończy edukację na poziomie szkoły podstawowej lub zasadniczej zawodowej. Świadczy to o niewystarczającym poziomie rozwoju instrumentów wspierających proces kształcenia. Na terenie gminy nie ma domu kultury. Lukę tę wypełnia miasto z dość szeroką ofertą kulturalną. Nie zaspokaja to potrzeb mieszkańców gminy stąd inicjatywa remontu domu wiejskiego, który byłoby miejscem spotkań i organizacji zajęć dla mieszkańców gminy.

Cele operacyjne

4.1 Poprawa warunków kształcenia

4.2 Wspieranie aktywnych mieszkańców gminy

4.3 Rozwijanie współpracy międzynarodowej

4.1 Poprawa warunków kształcenia

Modernizacja bazy oświatowej w gminie. Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców gminy i kondycji fizycznej jest jednym z ważniejszych przyjętych celów w gminie. Dlatego zdecydowano o budowie Sali gimnastycznej w Zespole Szkół w Sabniach

Zadanie 4.1.1:

Budowa sali gimnastycznej

Czasokres realizacji: 2006 -2009

Finansowanie: budżet gminy, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy, Zespół Obsługi Finansowej Szkół

Partnerzy: Zespół Szkół w Sabniach

Budowa boiska szkolnego

Czasokres realizacji: 2006 -2008

Finansowanie: budżet gminy, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy, Zespół Obsługi Finansowej Szkół

Partnerzy: Zespół Szkół w Sabniach

Zadanie 4.1.2:

Remont Domu Wiejskiego w Sabniach

Czasokres realizacji: 2006 -2008

Finansowanie: budżet gminy, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: mieszkańcy gminy

Zadanie 4.1.3:

Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez utworzenie systemu pomocy stypendialnej

Wspieranie najzdolniejszych uczniów w gminie. Działanie to będzie realizowane poprzez ufundowanie nagrody lub stypendium dla zdolnego ucznia gminy. Ma na celu pomoc młodym ludziom w zdobywaniu wiedzy i podnoszeniu kwalifikacji.

Czasokres realizacji: działalność ciągła, nagrody (stypendium) przydzielane raz w roku

Finansowanie: budżet gminy, sponsorzy

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy, Zespół Obsługi Finansowej Szkół

Partnerzy: szkoły, firmy działające na terenie gminy

4.2 Wspieranie aktywnych mieszkańców gminy

Zadanie 4.2.1:

Nagroda dla osób najbardziej aktywnych w organizacji czasu wolnego mieszkańców.

Raz do roku nagradzani będą ludzie, którzy wpływają na ożywienie kulturalne w gminie. Wybierani będą przez mieszkańców w wyniku głosowania. Do promocji inicjatywy wykorzystane będą lokalne media

Czasokres realizacji: nagroda ustalana raz do roku

Finansowanie: budżet gminy, sponsorzy

Odpowiedzialny za realizację: Komisja powołana przez Radę Gminy

Partnerzy: media lokalne, mieszkańcy gminy

Zadanie 4.2.2:

Promowanie rękodzieła artystycznego, lokalnych wyrobów, produkcji rolniczej.

Działanie jest planowane kilka razy w roku w czasie imprez otwartych organizowanych na terenie gminy i powiatu. Ma na celu wspieranie rodzimej działalności gospodarczej.

Czasokres realizacji: działanie ciągłe

Finansowanie: budżet gminy, sponsorzy

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: Gminna Biblioteka Publiczna, media lokalne, mieszkańcy gminy, Starostwo Powiatowe, miasto i gminy powiatu

Zadanie 4.2.3

Wspieranie lokalnych grup sportowych, zawodów OSP i prowadzenia zajęć pozaszkolnych.

Działanie, którego celem jest pomoc osobom zajmującym się sportem, biorącym udział w zawodach sprawnościowych dla strażaków oraz organizującym zajęcia dla dzieci i młodzieży z terenu gminy. Planuje się też wykorzystanie budynków OSP i (w budowie) sali gimnastycznej

Czasokres realizacji: działanie ciągłe

Finansowanie: budżet gminy, sponsorzy

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: gminne OSP, media lokalne, mieszkańcy gminy,

4.3 Rozwijanie współpracy międzynarodowej

Zadanie 4.3.1:

Zacieśnienie kontaktów z innymi krajami.

Nawiązanie i utrzymanie współpracy z wybranymi regionami w innych krajach, wymiana kulturalna, samorządowa, młodzieży może przyczynić się do rozwinięcia kontaktów gospodarczych i zapoczątkowania trwałej współpracy z korzyścią dla obydwu stron.

Czasokres realizacji: działania ciągłe

Finansowanie: budżet gminy, sponsorzy, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: mieszkańcy gminy

Cel Strategiczny nr V

ROZWÓJ TURYSTYKI W GMINIE

Mimo, że do tej pory gmina Sabnie nie przyciągała wielu turystów, to posiada warunki do rozwoju turystyki. Główną atrakcją mogą tu być: wały jadžwingowskie oraz miejsce życia i pracy twórczej Heleny Mniszkówny, która została pochowana również na terenie gminy. Budowa zbiornika retencyjnego i rozwój terenów rekreacyjnych wokół zbiornika, mogą ożywić ruch turystyczny w gminie. Istnieją też potencjalne warunki do rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki. Bariera na dziś jest brak zaplecza gastronomiczno –hotelowego i skromna oferta dla turystów przyjeżdżających do gminy.

Cele operacyjne

5.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego

5.2 Rozwój turystyki w gminie

5. 1 Ochrona dziedzictwa kulturowego

Zadanie 5.1.1 :

Rozpowszechnianie informacji na temat zabytków, i miejsc historycznych w gminie i powiecie poprzez informacje w mediach, drukowanie folderów i ulotek informacyjnych,

Działanie wspólne z Urzędem Powiatowym w Sokołowie Podlaskim, gminami powiatu i miastem.

Czasokres realizacji: działania ciągle

Finansowanie: budżety gmin, sponsorzy, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy we współpracy z gminami i miastem

Partnerzy: mieszkańcy powiatu

Zadanie 5.1.2:

Promocja miejsca twórczości i grobu Heleny Mniszkówny poprzez tablice informacyjne w gminie i stronę www.

Przygotowanie nowoczesnych tablic informacyjnych dla turystów, które byłyby rozmieszczone na terenie gminy oraz utworzenie specjalnej podstrony www zawierającej wszystkie najważniejsze i najciekawsze informacje, które mogłyby przyciągnąć turystów do gminy.

Czasokres realizacji: 2006 -2008

Finansowanie: budżet gminy, sponsorzy, Fundusze Strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: szkoły, mieszkańcy gminy

5.2 Rozwój turystyki w gminie

Zadanie 5.2.1:

Opracowanie programu rozwoju turystyki w gminie

Brak długofalowych, kompleksowych rozwiązań utrudnia prace nad rozwinięciem oferty turystycznej w gminie. Przygotowanie dokumentu z udziałem mieszkańców i przy ich zaangażowaniu i akceptacji może przyczynić się do realizacji dobrych i ciekawych ofert dla turystów.

Czasokres realizacji: 2006 -2007

Finansowanie: budżet gminy

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: mieszkańcy gminy

Zadanie 5.2.2:

Budowa ścieżek turystycznych

Wytyczenie i przygotowanie dobrych ścieżek rowerowych i pieszych dla turystów zwiększyło zainteresowanie gminą i przyczyniłoby się do ożywienia gminy..

Czasokres realizacji: 2006 -2008

Finansowanie: budżet gminy, fundusze strukturalne

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: Starostwo Powiatowe w Sokołowie Podlaskim

Zadanie 5.2.3:

Wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej w gminie. Działanie głównie poprzez szkolenia i akcję informacyjną.

Czasokres realizacji: działanie ciągle

Finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, fundusze UE

Odpowiedzialny za realizację: Urząd Gminy

Partnerzy: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

ZARZĄDZANIE I MONITORING STRATEGII

Strategię gminy powinna być elastyczna i zawsze aktualna . Oznacza to, że dokument ten niegdy nie będzie ostateczny, ale jego zapisy powinny być stale mitorowane i weryfikowane w zależności od zmieniających się warunków wewnętrznych i zewnętrznych. Pojawienie się dodatkowych źródeł finansowania, czy konieczność zmiany kolejności planowanych do realizacji zadań mogą być powodem do weryfikacji wcześniejszych zapisów. Na przykład w momencie opracowywania dokumentu nie był znany jeszcze Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013, co może być też jednym z powodów zmian w zapisach strategii. Możliwość wprowadzania zmian w dokumencie strategicznym ma zachować ciągłość jego realizacji i być dokumentem zawsze aktualnym, uwzględniającym rzeczywiste potrzeby gminy i jej mieszkańców, a także dawać realne szanse na realizację przyjętych zadań.

Zasadą prawidłowego zarządzania i monitoringu strategią jest uwzględnienie dobrej współpracy i przepływu informacji pomiędzy jednostkami, instytucjami i organizacjami przewidzianymi jako partnerzy w strategii. Ponieważ część zadań wychodzi poza działania gminy, niezwykle istotna jest rola dobrego **Koordynatora**, który będzie odpowiedzialny za stały przepływ informacji i prawidłową realizację zadań uzgodnioną z wszystkimi podmiotami, których to zadanie dotyczy.

Osoba wybrana na Koordynatora będzie odpowiedzialna za współpracę pomiędzy wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w poszczególnych programach. Powinna być też zaakceptowana przez wszystkich partnerów.

Po zatwierdzeniu Strategii powinien powstać Zespół monitorujący. Jego zadaniem będzie nadzorowanie realizacji przyjętych w strategii zadań, a także wnioskowanie o nanoszenie zmian w przypadku wprowadzania nowych zadań lub modyfikacji istniejących. Każda zmiana powinna być pozytywnie zaakceptowana przez Radę Gminy.

Wszystkie opinie na temat monitorowania Zespół monitorujący składa na ręce Wójta Gminy. Ponadto w razie potrzeby powinny być powoływane **Grupy Zadaniowe** do nadzorowania konkretnych przyjętych celów operacyjnych, złożone z przedstawicieli jednostek, osób i firm realizujących dane zadanie. Wsparcie ze strony Grupy Zadaniowej będzie mogło pomóc przy wykonywaniu zadania, przyspieszyć lub skorygować podejmowane działania. Inicjatorem powołania danej Grupy Zadaniowej powinien być ten, kto został wyznaczony na Koordynatora zadania.

Uaktualnianie Strategii

Strategia Rozwoju Społeczno Gospodarczego Gminy Sabnie ma charakter dokumentu otwartego. Oznacza to, że nigdy nie jest to dokument ostateczny i skończony.

Długi horyzont czasowy powoduje, że planowanie musi być elastyczne. Ponadto realizacja poszczególnych etapów strategii i zmieniające się warunki powodują, że następują zmiany, które wymuszają konieczność uaktualniania zapisów.

Ważna jest tu rola Zespołu monitorującego, który powinien co roku przeprowadzać przegląd poszczególnych zadań pod kątem ich celowości i zasadności, a także uwzględniać możliwe modyfikacje, tak by dokument odzwierciedlał rzeczywiste potrzeby mieszkańców gminy. Jednym z powodów do zmian może też być pojawienie się nowego źródła finansowania lub korzystna dla gminy oferta ze strony partnera „zewnętrznego”.

Co kilka lat należy też dokonać przeglądu poszczególnych celów operacyjnych oraz głównych obszarów problemowych. W ten sposób dokument zawsze będzie aktualny, a przyjęte zadania dostosowane do oczekiwań mieszkańców gminy i realnych możliwości ich realizacji.

PRACE NAD STRATEGIĄ

Prowadzone były metodą konsultacji społecznych. Mieszkańcy gminy spotykali się wielokrotnie, żeby opracować kierunki działania gminy do roku 2013, wyznaczyć cele strategiczne i główne zadania. Aktywnie włączyli się też pracownicy samorządu. Dzięki ich pomocy i zebranym informacją powstała Diagnoza stanu obecnego gminy.

Praca nad Strategią rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Sabnie. Warsztaty zorganizowane w budynku gminy. Przedstawiciele gminy dyskutują nad głównymi celami strategicznymi.

Mieszkańcy gminy Sabnie przed budynkiem gminy podczas przerwy w pracach nad analizą SWOT.

